

Periodisk programevaluering av Lektorprogrammet ved UiO

Innhold

Innhold	3
1 Innledning	5
2 Bakgrunn	6
2.1 Revisjon av programmets oppbygning og ledelse	6
2.2 ProTed – Senter for fremragende lærerutdanning.....	7
3 Programkvalitet.....	8
3.1 Lektorprogrammets oppbygning	8
3.2 Studieløp i humaniora og samfunnsfag	11
3.3 Studieløp i realfag	12
3.4 Plasseringen av profesjonsfaget	13
3.5 Masterspesialiseringer	14
3.6 Læringsutbyttebeskrivelser.....	15
3.7 Helhet og sammenheng i programmet.....	16
3.8 Studentutveksling	18
4 Undervisningskvalitet.....	20
4.1 Fagmiljøene.....	20
4.2 Profesjonsrelevans i disiplin-faglige emner	20
4.3 Undervisnings- og vurderingsformer i 60- og 80-gruppene	21
4.4 Undervisnings- og vurderingsformer i profesjonsfaget	22
4.5 Undervisnings- og vurderingsformer i masteremner	24
4.6 Kvaliteten i undervisnings- og vurderingsformene.....	25
5 Kvalitet i praksisopplæringen.....	27
5.1 Organisering av praksis	27
5.2 Praksisskoler og praksisutplassering.....	27
5.3 Vurdering i praksis	28
5.4 Retningslinjer for praksis og praksiskort.....	28
5.5 Lektorprogrammets praksisperioder	29
PROF1015.....	29
PROF3025.....	29
PROF4045.....	30

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

Masteremner med 15 dager praksis	30
5.6 Omfang og kvalitet i veiledning og praksisopplæring	31
5.7 Hvordan fungerer praksis i forhold til læringsmålene?	31
5.8 Videre tiltak for praksis	32
6 Inntakskvalitet	33
6.1 Rekrutteringstiltak	33
6.2 Opptak	33
6.3 Søkertall og poenggrenser	34
6.4 Søkernes alder og geografiske tilhørighet	37
7 Resultatkvalitet	39
7.1 Gjennomføring	39
7.2 Frafall	44
7.3 Tiltak mot frafall og for økt gjennomføring	49
7.4 Relevans	52
8 Rammekvalitet	54
8.1 Variasjon innad i programmet	54
8.2 Trivsel og motivasjon	54
8.3 Medvirkning	55
8.4 Informasjon	55
9 Styringskvalitet	56
9.1 Styringsstrukturen i Lektorprogrammet	56
9.2 Styrker og svakheter ved styringsstrukturen	57
9.3 Samarbeid med praksisfeltet	58
9.4 Styrker og svakheter ved eget kvalitetssystem	59
10 Hovedfunn og oppfølging	61
10.1 Kjennetegn på høy kvalitet i programmet	61
10.2 Områder for oppfølging	61

1 Innledning

Høsten 2014 ble det innført ny programbeskrivelse for Lektorprogrammet ved Universitetet i Oslo (UiO) som implementerte ny forskrift for lektorutdanning 8–13. Dette medførte en revisjon av alle komponentene i programmet og innføring av ny studieordning. I programrådsmøtet 2. desember 2014 vedtok programrådet for Lektorprogrammet en strategi for kvalitetssikring av Lektorprogrammet. De overordnede målene ved kvalitetssikringsarbeidet i Lektorprogrammet er:

- Å sikre at studiene og læringsmiljøene holder høy kvalitet
- Å sikre studienes relevans i forhold til yrkesfeltet
- Å sikre en stadig videreutvikling av kvaliteten
- Å dokumentere om kvalitetssikringsarbeidet er tilfredsstillende og avdekker sviktende kvalitet
- Å sikre kontinuerlige forbedringer av kvalitetssystemet
- Å bidra til økt innsikt hos alle relevante aktører knyttet til studiene
- Å bidra til at det fremskaffes relevant styringsinformasjon

Det er gjennomført årlige underveisevalueringer av programmet fra studieåret 2014/2015 fram til studieåret 2018/2019. Rapporter fra underveisevalueringene er lagt fram for programrådet og styringsgruppa for lektorprogrammet (STYLE) og danner grunnlaget for den periodiske programevalueringen.

Kvalitetssikringen av Lektorprogrammet er forankret i følgende lover, forskrifter og bestemmelser:

- Lov om universiteter og høyskoler
- Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)
- Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13 (FOR-2013-03-18-288)
- UiOs kvalitetssystem

Den periodiske programevalueringen består av en egenevaluering og en ekstern evaluering. Inneværende rapport presenterer egenevalueringen og er utarbeidet av programledelsen og Lektorprogrammets administrasjon. Rapporten har som ambisjon å evaluere de vesentligste forholdene som har innvirkning på kvalitet i gjennomføring og resultater og er basert på en stor mengde dokumentasjon som er samlet inn og gjennomgått i perioden siden innføring av ny forskrift. De årlige underveisevalueringene har fokusert på å evaluere nye elementer som innført i programmet etter hvert som de har blitt implementert, samt områder som programrådet eller programledelsen har ønsket å belyse. Alle enheter som tilbyr undervisning i programmet, har i den forbindelse bidratt med data i form av periodiske emneevalueringer og skriftlige rapporter og redegjørelser av forhold knyttet til Lektorprogrammet. Det har blitt gjennomført fokusintervjuer med undervisere i samtlige studiefag, med to grupper studenter umiddelbart etter at de hadde levert masteroppgaven i 2019, og med skoleledere som har ansatt kandidater fra Lektorprogrammet etter ny studieordning. I tillegg til dette blir det presentert data hentet fra Tableau, Felles studentsystem, Samordna opptak, Studiebarometeret, studentundersøkelser utarbeidet av Lektorprogrammets ledelse og administrasjon, Pedagogstudentenes praksisundersøkelse og NOKUTs pågående nasjonale evaluering av Lektorutdanningene i Norge.

Et utkast til rapport fra den periodiske programevalueringen ble behandlet i programrådet 8. november 2021. Den endelige rapporten ble godkjent av programrådet 16. februar 2022 og av STYLE 1. mars 2022.

2 Bakgrunn

2.1 Revisjon av programmets oppbygning og ledelse

UiOs lektorutdanningstilbud har gjennomgått flere utviklingsfaser siden det ble tilbudt som Lektor- og adjunkt programmet (LaP) for første gang i studieåret 2003–2004. Utgangspunktet for den opprinnelige studiemodellen var *Rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning* (2003). Det daværende studieprogrammet gjennomgikk en større evaluering i 2008–09, noe som førte til at programmet i 2009 ble vedtatt endret til et femårig masterprogram: Lektorprogrammet (LeP). På samme tidspunkt ble det tatt grep for å forsterke profesjonsprofilen i programmet ved å utvide antall dager praksis fra 60 til 75. På dette tidspunktet ble det også innledet et utvidet samarbeid med Stovner videregående skole, som ble Norges første universitetsskole.

I januar 2012 nedsatte Kunnskapsdepartementet et rammeplanutvalg som skulle utvikle en felles nasjonal forskrift for femårige, integrerte lektorutdanninger. I september 2012 oppnevnte dekanen ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet (UV) et utvalg som skulle utrede hvilke konsekvenser ny forskrift ville ha for UiOs Lektorprogram. Utvalget ble ledet av Kirsti Engelién, undervisningsleder ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS). Utvalget skulle særlig utrede konsekvensene av forskriftens krav om 100 dager praksis fordelt på fire av fem studieår, samt hvordan UiO skulle disponere de 20 frie studiepoengene i programmet.

Med utgangspunkt i erfaringer fra revisjon av studieprogrammet i 2009 fastslo utvalget at all praksis skulle være integrert i emner og ikke legges som en ekstra arbeidsbelastning slik det ble gjort i 2009-modellen for LeP. Utvalget leverte et utredningsnotat til dekanen ved UV i februar 2013 med forslag til to studiemodeller som begge ville oppfylle kravene til ny forskrift:

- Modell 1 – 10 stp. lagt til fag 1, 10 stp. til et nytt profesjonsfagsemne
- Modell 2 – 20 stp. lagt til fag 1

Våren 2013 nedsatte Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) en egen arbeidsgruppe ledet av Tom Lindstrøm, som skulle se på alternative studiemodeller for studieretningen for realfag. Utredningen ga et godt grunnlag for det videre arbeidet med studiemodell gjennom å identifisere strukturelle behov.

Universitetsstyret vedtok i mars 2013 at forvaltning og ledelse av Lektorprogrammet skulle legges til ILS. Ny programledelse ledet programrådets videre arbeid med ny studiemodell. Utviklingsarbeidet tok utgangspunkt i ny forskrift som ble vedtatt i mars 2013, utredningsarbeid fra de ulike fakultetene, samt modellutviklingen fra Engelién-utvalget. Gjennom en tett dialog mellom de samarbeidende fakultetene ble det enighet om en felles struktur for hovedelementene fra den nye forskriften. De 20 frie studiepoengene ble lagt til fag 1, i tråd med modell 2 i Engelién-utvalget, mens strukturen for profesjonsfaget (3 emner på henholdsvis 10, 20 og 30 stp.) fra modell 1 ble beholdt. 85 praksisdager ble fordelt mellom de tre profesjonsfaglige emnene i andre, tredje og fjerde studieår, mens 15 praksisdager ble integrert i et emne i emnegruppen for fag 1 i femte studieår.

Programrådet oppnevnte et eget praksisutvalg som fikk i oppdrag å konkretisere hvordan forskriftens krav til praksis skulle realiseres i de nye studiemodellene, samt utvikle egne retningslinjer for praksis i studieprogrammet. Utvalget ble ledet av Tove S. Hunskaar, faglig koordinator for Universitetsskoleprosjektet

Programrådet innstilte tre studiemodeller til STYLE: en for studieretning realfag (A) og to alternativer for studieretningene innen humaniora og samfunnsfag (B og C). I modell A for studieretningen i realfag var Ex.Paed. lagt til 3. semester, og emnegruppene for fag 1 og 2 var lagt parallelt fra og med første studieår. I denne modellen var masteroppgaven fastsatt til 30 studiepoeng. Modell B for humaniora og samfunnsfag hadde også Ex.Paed. plassert i 3. semester, men emnegruppen for fag 2 var i sin helhet lagt til det første studieåret. I modell C for humaniora og samfunnsfag var Ex.Paed. lagt til 1. semester, og emnegruppene for fag 1 og 2 var lagt parallelt fra og med første studieår på samme måte som i realfag. Omfanget av masteroppgaven kunne variere mellom studieløpene. Flertallet i STYLE ønsket modell A for realfag og modell B for humaniora og samfunnsfag. Med utgangspunkt i disse modellene ble ny programbeskrivelse og nye studieretningsbeskrivelser behandlet i programrådet og formelt vedtatt av dekanen ved UV 13. januar 2014. Ny studiemodell ble implementert fra og med høsten 2014 (se detaljer om studiemodellene i kapittel 3.1).

2.2 ProTed – Senter for fremragende lærerutdanning

I desember 2011 fikk Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø i samarbeid tildelt Norges første senter for fremragende utdanning (SFU) med utgangspunkt i søknaden om å etablere The Centre for Professional learning in Teacher education (ProTed). Den nye SFU-en skulle bidra til å utvikle kunnskap om femårige, integrerte lærerutdanninger og var tett knyttet til forsknings- og utviklingsarbeidet i de integrerte masterutdanningene for Pilot i Nord (senere GLU1–7 og 5–10) ved UiT og lektorutdanning for 8-13 ved UiO. Midtveis i ProTeds første periode (2012–2016) ble enheten evaluert av en internasjonal ekspertkomite og fikk forlenget status for fem nye år, 2017-2021. Senteret er organisert som et konsortium mellom Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS) ved UiO og Institutt for lærerutdanning og pedagogikk (ILP) ved UiT. Senterets virksomhet er organisert i utviklingsområder som skal bidra til å utvikle forskningsbasert kunnskap om det integrert Lektorprogrammet ved UiO.

ProTed deltok aktivt i det innledende arbeidet med utviklingen av ny studiemodell for Lektorprogrammet i 2012–2013 gjennom å bidra med det forskningsbaserte kunnskapsgrunnlaget for studiemodellen. ProTed har gjennom alle disse årene bidratt til forsknings- og utviklingsarbeid i mange fagmiljøer som samarbeider om Lektorprogrammet. Det har blitt gjennomført en rekke prosjekter knyttet til ProTeds utviklingsområder 1) Undervisning i fag, 2) Universitetsskoler og profesjonell praksis og 3) Digitale læringsomgivelser. Samarbeidet med universitetsskolene har vært sentralt for utviklingen av nye praksisformer, men også for studieprogrammet i sin helhet. Erfaringer og innsikt fra dette utviklingsarbeidet ble samlet og systematisert i antologien *Veier til fremragende lærerutdanning* i 2015.

3 Programkvalitet

3.1 Lektorprogrammets oppbygning

Lektorprogrammet ved UiO har i dag følgende overordnede struktur:

- Fag 1: 170 studiepoeng: 80 studiepoeng på bachelornivå (80-gruppe) og 90 studiepoeng på masternivå (masterspesialisering)
- Fag 2: 60 studiepoeng på bachelornivå (60-gruppe)
- Profesjonsfag: 30 studiepoeng på bachelornivå (PROF1015 og PROF3025) og 30 studiepoeng på masternivå (PROF4045)
- Ex.Phil.: 10 studiepoeng

De tre første årene ligger på bachelornivå og de to siste studieårene er på masternivå, noe som er i tråd med forskriften. Oppbygningen følger også forskriftens krav om omfang på fag 1 og 2 og fordeling av profesjonsfaget på bachelor- og masternivå.

Programmet har fem studieretninger. Det er én studieretning for realfag og fire studieretninger innenfor humaniora og samfunnsfag (engelsk, fremmedspråk, kultur og samfunnsfag og nordisk). Alle studieretningene har flere valgmuligheter for sammensetning av fag 1 og fag 2. Studentene kan, med unntak av studieretning nordisk og engelsk, velge blant flere 80-grupper (fag 1). Alle studieretningene har flere valgmuligheter for 60- gruppen (fag 2). Det tilbys totalt 49 ulike valgmuligheter eller studieløp i den delen av studiet som er på bachelornivå, altså de tre første studieårene.

Den disiplin-faglige delen av disse tre første årene tilbys av de ulike fakultetene/instituttene som samarbeider om studieprogrammet: Det teologiske fakultet (TF), Det humanistiske fakultet (HF), Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) og Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV). Emnegruppene utvikles av fagmiljøene ved disse enhetene før de kvalitetssikres av programforvalter og i programrådet for Lektorprogrammet før de formelt vedtas av UVs dekan. Emnegruppene består av emner med 10 eller 20 studiepoengs omfang. Alle 80-gruppene har krav om nivå-progresjon, altså emner på både 1000- og 2000-nivå og oppfyller forskriftens krav om fordypningsoppgave i tredje studieår.

Alle studieløp har fastsatte anbefalte løp, som skal sikre at studentenes undervisning, praksis og eksamen i de ulike emnene ikke kolliderer. De anbefalte løpene ivaretar også nivåprogresjonen. I de realfaglige studieløpene tas emnene innenfor de to disiplin-fagene parallelt. Se eksempel i figur 1. MN-fakultetet mener dette er den beste løsningen for å sikre jevn progresjon.

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

10. semester	Masterspesialisering i <u>matematikk</u> , <u>mekanikk</u> eller <u>matematikkdidaktikk</u>		
9. semester	Masterspesialisering i <u>matematikk</u> , <u>mekanikk</u> eller <u>matematikkdidaktikk</u>		
8. semester	Masterspesialisering i <u>matematikk</u> , <u>mekanikk</u> eller <u>matematikkdidaktikk</u>		
7. semester	PROF4045 – Tilrettelegging for elevers læring		
6. semester	KJM3050 – Kjemididaktikk	PROF3025 – Ledelse av elevers læring	
5. semester	KJM2400 – Analytisk kjemi I / utveksling	EXPHIL03 – Examen philosophicum / MEK2200 – Kontinuumsmekanikk* / utveksling	MAT2500 – Geometri / utveksling
4. semester	KJM1121 – Uorganisk kjemi I	MAT2100 – Elementær reell ana- lyse* / EXPHIL03 – Examen philosophicum	STK1100 – Sannsynlighetsregning og statistisk modellering
3. semester	KJM1140 – Biokjemi 1 for kjemikere	MAT1120 – Lineær algebra	PROF1015 – Profesjonsidentitet, læring og undervisning
2. semester	KJM1111 – Organisk kjemi I	MEK1100 – Feltteori og vektoranalyse	MAT1110 – Kalkulus og lineær algebra
1. semester	KJM1101 – Generell kjemi	MAT-IN1105 – Programmering, mo- dellering og beregninger	MAT1100 – Kalkulus
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Figur 1. Eksempel på studieløp i realfag med parallelllagte disiplinlag: 80-gruppe i matematikk og 60-gruppe i kjemi.

I studieløpene innenfor humaniora og samfunnsfag er disiplinlagene blokklagt. Se eksempel i figur 2. Første studieår er det lagt opp til at studentene tar emnene i 60-gruppen sin (fag 2), og at de fra 3. semester starter på 80-gruppen (fag 1). HF ønsket denne modellen og mente at en blokklegging var en gunstig løsning med tanke på timeplanlegging. Blokklegging legger også til rette for at studentene kan konsentrere seg om ett fag om gangen. Dette ble framhevet som spesielt gunstig for fremmedspråkstudentene.

PERIODISK PROGRAMEVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

10. semester	<u>Masterspesialisering i religions- og etikkdidaktikk</u>		
9. semester	<u>Masterspesialisering i religions- og etikkdidaktikk</u>		
8. semester	<u>Masterspesialisering i religions- og etikkdidaktikk</u>		
7. semester	<u>PROF4045 – Tilrettelegging for elevers læring</u>		
6. semester	<u>TFF3001 – Humanisme, sekularitet og religion</u>	<u>PROF3025 – Ledelse av elevers læring</u>	
5. semester	<u>EXPHIL03 – Examen philosophicum /utveksling</u>	<u>RESA2001 – Islam, kristendom og vesten /utveksling</u>	<u>Valgfritt emne*/utveksling</u>
4. semester	<u>TFF1004 – Hellige tekster</u>	<u>FIL1003 – Etikk</u>	<u>TFF1001 – Kristendommens historie</u>
3. semester	<u>REL1003 – Verdensreligionene</u>		<u>PROF1015 – Profesjonsidentitet, læring og undervisning</u>
2. semester	<u>ENG1103 – English Phonetics and Intonation</u>	<u>ENG1303 – British Literature</u>	<u>ENG1505 – British Civilisation</u>
1. semester	<u>ENG1100 – English Grammar</u>	<u>ENG1304 – American Literature</u>	<u>ENG1506 – American History and Society: An Introduction</u>
	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng

Figur 2. Eksempel på studieløp i humaniora og samfunnsfag med blokklagte disiplindefag: 80-gruppe i religion og etikk og 60-gruppe i engelsk

At fag 2 i sin helhet er lagt til første studieår i studieretningene for humaniora og samfunnsfag, har imidlertid vist seg å ha flere uheldige konsekvenser. Studentene har søkt seg til og fått opptak på en studieretning for å studere et bestemt fag 1, mens fag 2 velges ved studiestart blant en rekke alternativer. Selv om oppbyggingen er tilgjengelig på programsidene, får administrasjonen hvert år tilbakemeldinger fra studenter om at det kommer overraskende på dem at de skal begynne med fag 2, og at de må velge et fag så raskt etter studiestart. Flere gir også tilbakemelding om at det er demotiverende å skulle begynne studiet med å ta sitt fag 2, noe som bidrar til en negativ opplevelse av første studieår. I intervjuer med nåværende og tidligere studenter som er gjort i forbindelse med programevalueringen, er det enkelte som uttrykker at de angrer på sitt valg av fag 2, og at de ville valgt annerledes hvis de hadde fått bedre tid til å bestemme seg. SV-fakultetet har også gitt tilbakemelding på at plasseringen av fag 2 i første studieår gjør det vanskelig å dimensjonere kapasiteten på innføringsemnene, da de ikke vet hvor mange lektorstudenter som vil ta samfunnsfag som 60-gruppe før studentene møter til første undervisningsdag. En fordel med at fag 1 ligger senere i løpet, er imidlertid at det går kortere tid fra studentene fullfører fag 1 på bachelornivå, til de fortsetter med fag 1 på masternivå. Både studenter og faglærere gitt uttrykk for at dette skaper god progresjon i studiet.

I oppfølgingen av programevalueringen bør det gjøres en utredning av hvorvidt oppbyggingen av studieretningene i humaniora og samfunnsfag bør endres.

3.2 Studieløp i humaniora og samfunnsfag

Ved overgangen fra Lektor- og adjunktprogrammet til Lektorprogrammet i 2011 ble antallet studieløp redusert. Studentene sto nå i mindre grad fritt til å velge fag 1 og 2, men måtte velge mellom bestemte fagkombinasjoner. Hovedprinsippet var at studentene måtte velge minst ett skolefag med mange undervisningstimer på ungdomstrinnet og i videregående skole: matematikk, norsk, engelsk og fremmedspråk. Dette ble gjort dels av hensyn til praksisplasser, dels for å øke studentenes muligheter for å få full jobb etter endt utdanning. Dette prinsippet ble videreført i den nye studiemodellen for Lektorprogrammet fra 2014.

Flere studenter og studentutvalg, bl.a. LPU og Pedagogstudentene, har imidlertid uttrykt et ønske om at studentene skal kunne velge fag fritt. Noe som har vært spesielt etterspurt, er muligheten for å velge samfunnsfag som fag 2 (60-gruppe) i studieretning engelsk. Per i dag tilbys 60-gruppen i samfunnsfag kun i studieretningene nordisk og fremmedspråk. En grunn til å begrense hvor mange studenter som kan ta 60-gruppe i samfunnsfag, er utfordringen med å skaffe nok praksisplasser i dette faget. I tillegg er tilbakemeldingene fra flere skoleledere, blant annet i intervjuer gjort i forbindelse med programevalueringen, at det er svært begrenset hva studentene kan undervise i med en 60-gruppe i samfunnsfag. De kan undervise i samfunnskunnskap på Vg1, men det er et lite fag. Til de samfunnsfaglige programfagene på Vg2 og Vg3, for eksempel politikk og menneskerettigheter, foretrekker flere skoleledere å tilsette lærere med en langt større faglig fordypning, for eksempel en mastergrad i statsvitenskap pluss PPU.

I det videre arbeidet med utviklingen av Lektorprogrammet bør det utredes hvor mange studieløp som skal tilbys innen humaniora og samfunnsfag, og hvor det er mest hensiktsmessig at 60-gruppen i samfunnsfag inngår.

3.3 Studieløp i realfag

Det tilbys 10 ulike studieløp i studieretning realfag, og tabell 1 viser fordelingen av studenter på de siste kullene.

Tabell 1. Fordeling av studenter mellom studieløpene i studieretning realfag

Studieløp	2018	2019	2020	2021
Totalt	64	52	50	47
Biologi – kjemi/naturfag	7	4	4	2
Kjemi – biologi/naturfag	6	3	2	2
Biologi – matematikk	-	6	3	1
Fysikk – matematikk	5	5	8	11
Matematikk – fysikk	15	13	8	10
Kjemi – matematikk	5	4	6	7
Matematikk – kjemi	10	9	3	3
Geofag – matematikk	4	0	2	0
Matematikk – geofag	3	0	0	3
Matematikk – naturfag	9	8	13	8

Matematikk er et stort fag i skolen, spesielt i videregående skole med en rekke ulike kurs. I lektorprogrammet realfag er det kun to løp som ikke utdanner for undervisning i matematikk: biologi – kjemi/naturfag og kjemi – biologi/naturfag. Disse løpene har ett matematikkemne (MAT1050 som vil gå 3. semester fra kull 2021).

I 2014 gjennomførte Skolelaboratoriet for biologi en stor biologilærerundersøkelse i samarbeid med ILS og Naturfagsenteret, som viste at 75 % av alle biologilærerne i Norge også underviser i matematikk i videregående skole. På spørsmål om hvilke emner lærerne ønsket seg innen EVU, var matematikk det som skåret høyest. Enkelte studenter har de siste årene også fortalt at de ikke får jobb i videregående uten at de kan undervise i matematikk. Det finnes ingen undersøkelser som kan dokumentere dette, men flere studenter velger uansett å fortsette med en årsenhet i matematikk, enten ved UiO eller andre utdanningssteder, etter endt utdanning med biologi-løpene. Dette, sammen med innføring av mer beregningsorientert undervisning i norsk skole med fagfornyelsen, gjorde at det fra høsten 2019 ble innført et nytt studieløp i biologi – matematikk.

Dette studieløpet var relativt populært i ved oppstarten i 2019 med 9 studenter, men har pr. i dag kun 6 aktive studenter. Studieløpet har dessverre hatt en dalende tilslutning med kun én student i 2021. Det kan henge sammen med at studenter opplever kombinasjonen biologi og matematikk som vanskelig. I tillegg har det vært en generell nedgang i antall søkere til programmet, spesielt til studieløpene med biologi. Studieløpet med matematikk – naturfag har også en nedgang. Studieløp med geofag har få studenter, men en mer stabil tilslutning. Studieløp med fysikk eller kjemi i kombinasjon med matematikk har derimot hatt en solid økning fra 2020 til 2021.

Det kan være flere grunner til at det de siste årene har vært en nedgang i antall studenter som ønsker å bli lektorer i biologi. R2-kravet som ble innført fra høsten 2018, kan være en årsak. Erfaringen er at de elevene som er interessert i biologi, i mindre grad velger full fordypning R-matematikk i videregående

skole. De elevene som ønsker å studere biologi i høyere utdanning, og som har full fordypning i R-matematikk, kan tenkes å velge andre studier med biologi framfor en lektorutdanning. Eksempelvis vil Lektorprogrammet, studieretning realfag, konkurrere med Institutt for biovitenskap (IBV) ved UiO om de samme studentene. Fra 2023 vil mest sannsynlig IBV fjerne R2-kravet, noe som kan tiltrekke seg flere studenter som ellers kanskje kunne valgt Lektorprogrammet.

Det kunne vært vurdert om de studentene som ønsker 60- eller 80-gruppe i biologi, kunne fått fritak for R2-kravet, med unntak av studieløpet med biologi – matematikk, men så lenge studentene søker studieretning og ikke studieløp i Samordna opptak, er det ikke mulig å skille disse studentene ut. Dessuten er det hensiktsmessig at studieretningen har et R2-krav for alle de andre løpene.

Om R2-kravet er årsaken til det lave antallet studenter på studieløpene med biologi, er uklart. En annen årsak kan være at studentene frykter at de ikke får jobb etter endt utdanning og derfor velger andre studieløp. Det ville derfor være hensiktsmessig å undersøke årsakene nærmere og blant annet gjort en undersøkelse i skolen hvorvidt et matematikkkrav for ansettelse er en reell problemstilling.

Det er også noen utfordringer knyttet til studieløpene med geofag. Generelt er det få studenter hvert år, og disse har lett for å falle mellom to stoler – mer enn de andre lektorstudentene. For studentene på geofag er det heller ikke noe eget fagdidaktisk tilbud på 6. semester. De tar emnet GEO3000, som er en bacheloroppgave i geofag. Studentene kan velge å ha en didaktisk problemstilling, men mangel på veiledere med didaktisk kompetanse har gjort dette utfordrende. Det har heller ikke vært noen lektorstudenter som har valgt en faglig master i geofag/geofagdidaktikk de siste årene.

Geofag er det programfaget i videregående skole som har færrest elever, men allikevel har MN ment at det har vært viktig å styrke geofaget i skolen, og at UiO derfor skal være en tilbyder av en solid geofaglig lektorutdanning. Det kan allikevel være behov for å utrede disse studieløpene opp mot behovet i skolen.

Med mer beregninger og programmering i fagfornyelsen har institutt for informatikk (IFI) ytret et ønske om at MN kan tilby studieløp som inkluderer informatikk og matematikk. Dette arbeidet er ikke startet enda, men var oppe i studieretningsrådet på MN i juni 2020. IFI har ikke kommet med noe forslag enda, men ønsker fremdeles å utrede muligheten.

Med tanke på fagfornyelsen og det faktum at det fra høsten 2023 vil komme studenter med annen faglig bakgrunn enn i dag, er det på tide å utrede og evaluere de 10 nåværende studieløpene i studieretning realfag.

3.4 Plasseringen av profesjonsfaget

I andre og tredje studieår tar studentene både disiplin fag og profesjonsfag. Det første profesjonsfaglige emnet, *PROF1015 – Profesjonsidentitet, læring og undervisning*, ligger i 3. semester. Emnet har et omfang på 10 studiepoeng og inkluderer fagdidaktikk, pedagogikk og 15 praksisdager. Det er krav om at studentene har avlagt minst 30 studiepoeng innenfor fag 1 eller fag 2 for at studentene skal ha et faglig kunnskapsgrunnlag for å ta emnet.

Andre del av profesjonsfaget er *PROF3025 – Ledelse av elevers læring* og gjennomføres i studentenes 6. semester. Emnet har et omfang på 20 studiepoeng og har 25 praksisdager i tillegg til forelesninger og seminarer i pedagogikk og fagdidaktikk. Det er krav om at studentene har avlagt minst 120 studiepoeng som inngår i utdanningen, samt PROF1015, for å kunne ta emnet. Årsaken til dette progresjonskravet er

at studentene må ha utviklet disiplinfulle kunnskaper og ferdigheter som grunnlag for den fagdidaktiske undervisningen og for å kunne gjennomføre praksis i skolen. I de fleste studieløpene ligger fordypningsoppgaven parallelt med PROF3025.

I 7. semester tar studentene det siste profesjonsfagemnet, *PROF4045 – Tilrettelegging for elevers læring*. Emnet er på masternivå og har et omfang på 30 studiepoeng. Emnet bygger videre på PROF1015 og PROF3025, og det er et krav om å ha fullført praksis i PROF3025 for å få opptak til PROF4045. Innholdet i emnet består av pedagogikk, fagdidaktikk og 45 dager praksis. Studentene skriver en FoU-oppgave basert på egen praksis som del av eksamen, og praksisperioden utgjør sluttvurderingen i praksisopplæringen for studentene.

I utviklingen av ny studiemodell ble det første profesjonsfagemnet med første praksisperiode flyttet fra 1. til 3. semester. Studentforeningen LPU, Lektorprogrammets programutvalg, var i utgangspunktet negative til denne endringen. En undersøkelse studentforeningen gjennomførte blant studentene året etter, viste imidlertid at halvparten av studentene var godt fornøyd med denne løsningen siden de opplevde å komme ut i praksis med noe fagkunnskap og dermed kunne innta en mer aktiv rolle i praksis i stedet for å bare observere. I intervjuer med skoleledere som er gjort i forbindelse med programevalueringen, støttes også ordningen med at praksis begynner først i 3. semester. Her kommer det fram lektorstudentene har begynt å utvikle identitet som både som fagpersoner og som lærere, noe som gir dem trygghet i møte med elevene. Frafallsstatistikken for Lektorprogrammet viser dessuten at frafallet etter første studieår har gått gradvis ned etter innføringen av ny studiemodell i 2014 (med unntak av kullet som startet under pandemien høsten 2020).

Selv om halvparten av studentene er godt fornøyd med at profesjonsfag med praksis kommer først i 3. semester, er det samtidig mange studenter som etterspør en tettere tilknytning til skolen og profesjonen i det første studieåret. Dette kommer blant annet til uttrykk i intervjuer gjennomført i forbindelse med programevalueringer. Foreløpige resultater fra NOKUTs nasjonale evaluering av lektorutdanningene viser også betydningen av at studentene begynner å utvikle sin profesjonsidentitet tidlig i studiet.

I oppfølgingen av programevalueringen er det derfor aktuelt å utrede mulighetene for og konsekvensene av å flytte det første profesjonsfaget til 1. eller 2. semester, eller om det finnes andre måter å styrke profesjonsrettingen av første studieår på.

3.5 Masterspesialiseringer

I 8., 9. og 10. semester tar studentene masterspesialiseringen sin i fag 1, ved HF, MN eller ILS. I flere av fagene kan studentene velge mellom én eller flere disiplinfulle masterspesialiseringer eller en fagdidaktisk masterspesialisering. Av ulike årsaker er det visse disiplinfulle og fagdidaktiske masterspesialiseringer som ikke tilbys: I noen fag er det ikke nok studenter til å ha ulike tilbud om masterspesialisering (fremmedspråkdidaktikk; religion og etikk), sammensetningen av noen 80-grupper gjør at studentene ikke kvalifiserer til en disiplinfulle masterspesialisering (samfunnsfag), og noen enheter/fagmiljøer har ikke nødvendig førstekompetanse til å tilby egen masterspesialisering (historiedidaktikk). Der studentene ikke kan velge masterspesialisering, forsøker programledelsen likevel å imøtekomme studentenes ønsker rundt tema for masteroppgaven gjennom å samarbeide om veiledningsressurser på tvers av enheter.

Mastersspesialiseringen består av totalt 90 studiepoeng. Det er instituttene som tilbyr de ulike masterspesialiseringene, som har besluttet sammensetningen av masterspesialiseringene og omfanget av masteroppgaven, innenfor de rammene som settes av forskriften. De fleste masterspesialiseringene omfatter 60 studiepoeng disiplinfaglige og/eller fagdidaktiske emner og en masteroppgaven på 30 studiepoeng. Det eneste unntaket er masterspesialiseringen i historie, der studentene kan velge å skrive en masteroppgave på 60 studiepoeng og ta 30 studiepoeng med fagemner. I alle masterspesialiseringene inngår det ett eller to obligatoriske masteremner (totalt 10 studiepoeng), som inneholder 15 dager praksis til sammen. Emnene er utviklet og driftes av instituttene som tilbyr masterspesialiseringene.

Studentene kan ikke begynne på masterspesialiseringen før de har fullført alle emner på bachelornivå og PROF4045, med unntak av 10 studiepoeng i studentenes fag 2 (i realfag kan 10 studiepoeng mangle i enten fag 1 eller fag 2). Dette skaper et tydelig skille mellom bachelordelen og masterdelen av programmet. Det har vært viktig å tydeliggjøre progresjonskravene i programmet overfor studentene. Dette skaper en forventning om studieprogresjon og gjør studentene i stand til å henge med i det stadig stigende faglige nivået, både innenfor disiplin faget (fag 1) og profesjonsfaget.

Det er ulik oppfatning i fagmiljøene av hvor godt omfanget av masteroppgaven på 30 studiepoeng fungerer. En masteroppgave på 30 studiepoeng gir studentene mer tid til å ta flere emner og kan dermed bidra til større faglig bredde, ifølge tilbakemeldinger fra Institutt for litteraturvitenskap, områdestudier og europeiske språk (ILOS). Flere veiledere ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) mener derimot at en 30 studiepoengs oppgave er for knapp til å gi studentene mulighet til å bringes i kontakt med mer krevende forskningsarbeid. Det har også kommet tilbakemeldinger fra MN om at en 30-studiepoengs oppgave er litt knapp for enkelte typer oppgaver. Det meldes dessuten om at det er en utfordring å få enkelte veiledere til å endre oppfatningen om at en masteroppgave må være på 60 studiepoeng.

3.6 Læringsutbyttebeskrivelser

Alle studieprogrammer og emner ved UiO skal ha program- og emnebeskrivelser. Dette gjelder også Lektorprogrammene og emnene som inngår her. Slike beskrivelser skal oppfylle et sett med krav fastsatt av universitetsdirektøren. Blant annet skal program- og emnebeskrivelser ha læringsutbyttebeskrivelser utformet i tråd med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Det innebærer at program- og emnebeskrivelsene skal gjøre rede for kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som studentene skal utvikle gjennom programmet eller emnet. Læringsutbyttet skal også være tilpasset henholdsvis bachelor- eller masternivå. At program- og emnebeskrivelser oppfyller UiOs krav, kontrolleres av fakultetene når programmer og emner opprettes og endres.

Lektorprogrammets programbeskrivelse oppfyller UiOs krav. Ettersom programmet er regulert av en nasjonal forskrift, er læringsutbyttet i programbeskrivelsen identisk med læringsutbyttet som er angitt i forskriften. Emnebeskrivelsene til emnene i programmet oppfyller også UiOs krav og inneholder læringsutbyttebeskrivelser. Noen emnebeskrivelser skiller eksplisitt mellom kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse, mens andre integrerer disse i en helhetlig beskrivelse. Begge varianter er mulige innenfor UiOs retningslinjer for emnebeskrivelser.

De fleste punktene i læringsutbyttebeskrivelsen i forskriften – og dermed også i programbeskrivelsen – omhandler den profesjonsfaglige delen av programmet. Disse punktene er tatt inn i og konkretisert i

læringsutbyttebeskrivelsene for de tre profesjonsfaglige emnene PROF1015, PROF3025 og PROF4045. De disiplin faglige emnene på bachelornivå samt masterspesialiseringene i disiplin fag og fagdidaktikk dekker de øvrige punktene i læringsutbyttebeskrivelsen.

I Lektorprogrammet inngår fem studieretninger og et stort antall emnegrupper, både 60- og 80-grupper på bachelornivå og 90-grupper på masternivå. Ifølge UiOs retningslinjer skal også studieretninger og emnegrupper ha egne beskrivelser, og det stilles bestemte krav til disse. I tråd med UiOs retningslinjer har studieretningene i Lektorprogrammet egne studieretningsbeskrivelser, som igjen er spesifisert i beskrivelser av de enkelte studieløpene, for eksempel studieløpet i historie – engelsk i studieretningen kultur- og samfunnsfag. Det er ikke påkrevd med egne læringsutbyttebeskrivelser for studieretninger og studieløp, og slike er heller ikke utarbeidet.

Emnegrupper har heller ikke krav om egne læringsutbyttebeskrivelser, men dette er utviklet for 90-gruppene, dvs. masterspesialiseringene i disiplin fag og fagdidaktikk. 60- og 80-gruppene har ikke læringsutbyttebeskrivelser. De har heller ingen tekst som beskriver den faglige kjernen i emnegruppen. Dette er ikke påkrevd i UiOs retningslinjer, men det er anbefalt. For Lektorprogrammet kunne slike beskrivelser av den faglige kjernen i 60- og 80-gruppene vært ønskelig å utvikle. Det ville det gjøre det enklere for studenter og potensielle søkere å forstå hva de kan lære i programmet, og studentene vil også kunne gjøre mer kvalifiserte valg av både fag 1 og fag 2. Det ville også gjøre kandidaters kompetanse synlig for en potensiell arbeidsgiver. I oppfølgingen av programevalueringen bør programledelsen ta initiativ til at de involverte fagmiljøene i Lektorprogrammet utvikler korte beskrivelser av den faglige kjernen i de enkelte 60- og 80-gruppene.

3.7 Helhet og sammenheng i programmet

Lektorprogrammets integrerte studiedesign er utviklet med den hensikt å legge til rette for en god helhet og sammenheng. Likevel er programmet svært komplekst og består av mange ulike komponenter som studentene må forholde seg til. Studentene må vanligvis forholde seg til minst tre ulike institutter og minst to ulike skoler i løpet av studiet. Dette betyr at flertallet av studentene på Lektorprogrammet får et studieløp som består av ulike komponenter og går i så måte ikke i en klasse, slik det er vanlig å gjøre på andre profesjonsutdanninger og høyskoleutdanninger. Denne kompleksiteten og det store antallet aktører, institutter og skoler er en utfordring for å skape helhet og sammenheng. Helt siden utviklingen av den nye studiemodellen i 2012–2014 har det derfor vært arbeidet med strategier og tiltak for å styrke helhet og sammenheng i programmet.

En viktig strategi har vært utviklingen av et integrert profesjonsfag. Til tross for at den nasjonale forskriften understreker betydningen av helhet og sammenheng, legger den samtidig opp til en fragmentering gjennom å beskrive pedagogikk, fagdidaktikk og praksis som enkeltstående komponenter med bestemte omfang. Dette forsterkes av de nasjonale retningslinjene, som inneholder ulike læringsutbyttebeskrivelser for pedagogikk, fagdidaktikk og praksis. I Lektorprogrammet ved UiO er alle disse tre profesjonsfaglige komponentene samlet i samme studieemner med felles læringsutbyttebeskrivelser og eksamen (jf. kapittel 4.4). Slik skapes det tydelige sammenhenger innad i profesjonsfaget. En viktig forutsetning for denne integrasjonen har vært at fagmiljøene i pedagogikk og fagdidaktikk samt programmets praksisadministrasjon er samlet på samme institutt (ILS).

Sammenhengen mellom disiplin fag og profesjonsfag er derimot ikke like sterk, og spesielt kunne disiplin fag og fagdidaktikk hatt tydeligere forbindelser med hverandre. De siste årene har imidlertid det

PERIODISK PROGRAMEVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

blitt gjort flere grep for å styrke profesjonsrettingen av disiplinfagene. Flere institutter tilbyr egne emner for lektorstudentene, og i noen store studieemner samles lektorstudentene i egne seminargrupper. Slike tiltak har fått gode tilbakemeldinger fra LPU og fra studenter som er intervjuet i forbindelse med programevaluering. De samarbeidende fakultetene har dessuten tatt grep for å styrke sitt arbeid med Lektorprogrammet, og i dag har både MN, HF og SV faglige stillinger dedikert til arbeid med fagtilbudet til lektorstudentene. I oppfølgingen av programevalueringen bør programledelsen arbeide for å videreutvikle samarbeidet med alle fakultetene og legge til rette for flere møtepunkter mellom faglærere i disiplin fag og fagdidaktikk.

En utfordring i lærerutdanning er å skape sammenheng mellom undervisningen på campus og praksisopplæringen i skolene. I Lektorprogrammet er det gjort en rekke tiltak for å styrke denne sammenheng mellom teori og praksis, og igjen spiller det integrerte profesjonsfaget en viktig rolle. Campus- og praksisopplæringen inngår i de samme emnene og har felles læringsutbyttebeskrivelser. Eksamensoppgavene i profesjonsfaget er ikke rent teoretiske eksamener, men krever at studentene bruker sin teoretiske og forskningsbaserte kunnskap fra pedagogikk og fagdidaktikk til å analysere, tolke og reflektere over caser og egne erfaringer fra praksisfeltet.

Sammenhengen mellom campus- og praksisopplæringen styrkes dessuten av at undervisningen i pedagogikk og fagdidaktikk er klasseromsnær. I det integrerte profesjonsfaget får studentene forskningsbasert kunnskap om og praktisk øving i sentrale praksiser i lærerprofesjonen: undervisningsplanlegging, klasseledelse, vurdering og differensiering. Forelesere og seminarledere trekker inn autentisk materiale fra klasserommene i campusundervisningen, blant annet klasseromsvideoer som er filmet i forbindelse med forskningsprosjekter ved ILS. Emneevalueringer av de profesjonsfaglige emnene viser at studentene opplever emnene som praksisnære og profesjonsrelevante. At profesjonsfaget er mer klasseromsnært enn det som er vanlig i norske lektorutdanninger, framgår også i spørreundersøkelser gjort av NOKUT i forbindelse med den nasjonale evalueringen av lektorutdanningene. UiO-studentene svarer i større grad enn landsgjennomsnittet at de blir godt forberedt på å planlegge undervisning, drive klasseledelse og vurdere elevenes kompetanse, og de opplever oftere enn studenter ved andre læresteder at seminarledere trekker inn eksempler fra praksis i campusundervisningen. Et annet sentralt tiltak for å knytte campus og praksisfeltet tettere sammen, er den profesjonsrettede mentorordningen PROMO (jf. kapittel 7.3).

Det er også gjort organisatoriske grep for å styrke koblingen mellom campus og praksis. UiO hadde landets første universitetsskole (Stovner videregående skole i 2009), og for øyeblikket er det 18 skoler som har et tett samarbeid med UiO gjennom universitetsskoleprosjektet. Universitetsskolene er faglige og pedagogiske foregangsskoler, de er systematiske i sin tilnærming til forsknings- og utviklingsarbeid, og de er interesserte i samarbeid om utvikling av lærerutdanninger. Representanter for universitetsskolene sitter i ulike råd og arbeidsgrupper som arbeider med å utvikle kvaliteten i Lektorprogrammet. Lærere fra disse skolene bidrar også direkte i campusundervisningen, blant annet som seminarledere i PROF1015.

Den nye forskriften for lektorutdanninger fra 2014 økte antallet praksisdager til 100, og dette har skapt noen utfordringer for sammenheng mellom campus og praksis. For å skaffe nok praksisplasser har det vært nødvendig å rekruttere flere nye partnerskoler, og UiO har i dag samarbeidsavtale med over 130 partnerskoler i Oslo og Viken. Det er varierende hvor godt kjent skolene er med Lektorprogrammet og UiOs øvrige lærerutdanningsprogrammer, og det er også utfordrende for ILS som praksisansvarlig å følge

opp innholdet i og kvaliteten på praksisopplæringen ved alle skolene (jf. kapittel 5). I oppfølgingen av programevalueringen bør der derfor utredes hvordan det kan legges til rette for en tettere og mer systematisk kontakt mellom UiO og partnerskolene. Noe som bør utredes, er muligheten for å legge mye av praksisen til noen få utvalgte skoler, noe som vil gjøre det enklere å ha jevnlig kontakt mellom campus og praksisskoler.

3.8 Studentutveksling

Lektorprogrammet legger til rette for at studentene på samtlige studieretninger og studieløp kan dra på utveksling i 5. semester. Studentene tar da emner som kan innpasses i 80-gruppen for studenter innen humaniora og samfunnsfag og en kombinasjon av 60- og 80-gruppen for studenter innen realfag. Noen studieløp legger i tillegg opp til at studentene kan dra på utveksling i 8. semester. Studentene tar da emner som kan innpasses i masterspesialiseringen. Det står beskrevet på programsidene for hvert studieløp når det er mulig å utveksle, og hvilke faglige krav som må oppfylles.

Studentene kan søke om utveksling gjennom utvekslingsavtaler som administreres av instituttene eller fakultetene som tilbyr disiplinlagene i Lektorprogrammet. Noen avtaler administreres av UiO sentralt. Det er krav om at emnene som avlegges i utlandet, skal kunne innpasses i utdanningen. Dette må avklares i forkant av utreisen gjennom en forhåndsgodkjenning. Når studentene kommer tilbake til UiO, søker de om endelig godkjenning av emnene de har avlagt. Det ligger en faglig vurdering til grunn for godkjenningsvedtakene. Godkjenningsprosessen blir behandlet av fakultetssekretariatet ved UV i samarbeid med ILS og fakultetet som har ansvar for studentens disiplin. Det har kommet tilbakemeldinger fra HF om at enkelte elementer i Lektorprogrammets struktur gjør det krevende å finne passende lærested for studentene. Blant annet er det krav om at et av emnene skal ha en eksamensform som kan oppfylle forskriftens krav om bacheloroppgave i tredje studieår.

Tabell 2. Andel kandidater som har fullført programmet, som har utveksling som en del av graden

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antall kandidater	91	111	109	123	161	164	142
Antall utveksling	11	20	19	25	41	34	45
Andel utveksling	12,1 %	18,0 %	17,4 %	20,3 %	25,5 %	20,7 %	31,7 %

Gjennom Bologna prosessen har Norge forpliktet seg til at 20 % av studentene som fullfører en grad, skal ha hatt et studieopphold i utlandet. Tabell 2 viser andelen av lektorstudentene som har fullført programmet i et bestemt år, som har hatt utveksling som del av graden i perioden 2015–2021. Det er lagt ned mye arbeid i å legge til rette for at utvekslingstilbudet skal bli synlig og oversiktlig. Utviklingen har vært positiv, og målet om minst 20 % har vært innfridd de siste årene, med rekordhøy andel i 2021. Det første kullet som har fulgt den nye forskriften for lektorutdanninger, fullførte i 2019.

Tabell 3. Antall studenter på utveksling fordelt på kull og studieretninger

Kull	Engelsk/Fremmedspråk	Kultur- og samfunnsfag	Nordisk	Realfag
2014	20	20	5	3
2015	20	16	8	1
2016	29	25	11	2
2017	22	19	13	2

Tabell 3 viser antall studenter som har reist på utveksling, fordelt på kull og studieretning. Det er ikke tall for 2018-kullet, da deres første utvekslingsperiode var høsten 2020, og denne utvekslingen ble avlyst på grunn av koronapandemien.

Over tid er det engelsk og fremmedspråk som har de høyeste utreisestallene. Som det framkommer av tabellen, skiller studieretning realfag seg ut med svært lave utreisestall. Dette kan være flere grunner til dette. Emnene som inngår i studieløpene på realfag, er ikke boklagte. Dette betyr at studentene på realfag må finne emner som tilbys innen flere fagdisipliner. De fleste utvekslingsavtaler er tilknyttet ett fagmiljø og åpner ikke for utveksling på tvers av disipliner. Det er derfor vanskelig å finne passende avtaler som kan anbefales for studentene. Godkjenningssprosessen knyttet til emner i forkant og etterkant av oppholdet kompliseres også av dette. Dette har blitt og diskutert i studieretningsrådet for realfag. Det finnes i dag ikke noen tydelige anbefalinger for gode avtaler for utveksling for studentene på realfag.

I henhold til forskriften skal lærerutdanningsinstitusjonene legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiet og lærerarbeidet. Institusjonene skal også legge til rette for at studentene kan ta deler av utdanningen i utlandet, og skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen. Lektorutdanningen ved UiO oppfyller kravene til studentutveksling for studieretningene innen humaniora og samfunnsfag, men det gjenstår en del arbeid for å oppnå det samme på studieretning realfag. Det er heller ikke lagt til rette for at studenter kan avvikle deler av praksisen i utlandet. Dette området er under utvikling, men ble midlertidig satt på vent på grunn av pandemien.

4 Undervisningskvalitet

4.1 Fagmiljøene

Forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) §2.3. stiller en rekke krev til fagmiljøet ved det enkelte studietilbud. Det stilles blant annet krav til at 20 prosent av de ansatte som underviser på bachelornivå, og 50 prosent av de ansatte som underviser på masternivå, skal ha førstestillingskompetanse. Det er rimelig å anta at dette kravet oppfylles ved samtlige fagmiljøer tilknyttet programmet. Det anses derfor ikke som relevant å legge fram dokumentasjon på dette, da alle fagmiljøene som er tilknyttet programmet, er veletablerte og kompetansemessig stabile over tid. Fagmiljøene deltar i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet. UiO krever også av sine lærere at de skal en pedagogisk basiskompetanse og pålegger ansatte uten denne kompetansen å følge kurs i universitetspedagogikk.

4.2 Profesjonsrelevans i disiplin faglige emner

Lektorprogrammets oppbygning og elementene som inngår i utdanningen, er ment å ivareta at studentene får den nødvendige kompetansen en nyutdannet lektor trenger for å møte skolens framtidige behov. Som tidligere nevnt er Lektorprogrammet ved UiO bygget opp slik at studentene tar store deler av studiet ved de disiplin faglige instituttene. De samarbeidende instituttene melder at emnegruppene på bachelornivå er gode og gir tilstrekkelig faglig bredde. Emner som ikke er spesielt rettet inn mot skolen og lektorutdanningen, kan likevel være relevante for lektorstudentene. I språkfagene gjelder dette for eksempel emner om andrespråkkinnlæring og språkemner med fokus på kontrastive forhold. Gjennom å sammenligne for eksempel engelsk og norsk tydeliggjøres vanlige feil og utfordringer for nordmenn som lærer engelsk. I historiefaget er det felles innføringsemnet for alle studenter godt egnet i lektorutdanningen. Her skal studentene selv forsøke seg som historikere gjennom å studere en gate, vei eller plass i Oslo med historikerens blikk og verktøy. En slik tilnærming kan brukes som utgangspunkt for et undervisningsopplegg i skolen.

Mange undervisere er klar over at de også underviser lektorstudenter og legger til rette for deres læring, for eksempel ved å vise til didaktiske metoder i undervisningen sin. Gjennom egen undervisning modellerer faglærere ved instituttene god undervisning for studentene, og slik kan undervisningsmetodene bidra til at kandidatene utvikler relevant kompetanse. I nordiskfaget er instituttets tekstdatabaser en nyttig ressurs for studenter i lektorprogrammet. Elevtekster herfra kan brukes for å eksemplifisere utfordringer for elevene og til å veilede studentene i hvordan de kan snakke med elevene om dette.

Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) og Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) har ansatt «skoletoere», lærere som har sitt hovedvirke i skolen, og som i tillegg har en mindre stillingsprosent ved IAKH. Disse skal være en spesiell ressurs for lektorstudentene. I tillegg bruker IAKH masterstudenter, både fra lektorprogrammet og historieprogrammet, som læringsassistenter. Denne ordningen har vist seg å være gunstig for både instituttet og lektorstudentene. Lektorstudentene får relevant undervisningserfaring, og instituttet får verdifulle tilbakemeldinger fra lektorstudentene. Gjennom ordningen med læringsassistenter legger altså IAKH til rette for å utvikle kandidatens kompetanse, selv om det ikke inngår som en del av studieprogrammet.

Ved MN har enkelte fagmiljøer valgt å fokusere på å gi studentene praktisk erfaring i for eksempel feltarbeid og labtrening og ønsker å gi studentene nok tid dette gjennom studiet, slik at de føler seg

trygge på å gjennomføre eksperimentell undervisning når de kommer ut i skolen. I forbindelse med labtreningen legges det stor vekt på HMS, risikovurderinger og spesielle utfordringer som er knyttet til labundervisning.

I realfag generelt – og særlig i matematikk – er det et spenn mellom forskningsfront og skolefag, og en del lektorstudenter kan ha problemer med å nå forskningsfronten. På veien til forskningsfronten må studentene ta en del emner hvor skolerelevansen ikke er veldig tydelig, og det er en utfordring for studentene å se hvorfor de skal ta veldig teoretiske kurs i matematikk når det de skal utdanne seg til, er skolen. For at studentene skal kunne gjøre et selvstendig, individuelt arbeid på masternivå, må de imidlertid gjennom slikt stoff. For mange lektorstudenter i matematikk er avanserte bacheloremner vel så relevante som masteremner. Ettersom det er en begrensning på hvor mange bacheloremner som kan inkluderes på masternivå, har dette vært en utfordring.

4.3 Undervisnings- og vurderingsformer i 60- og 80-gruppene

60- og 80-gruppene på bachelornivået i Lektorprogrammet består av disiplin-faglige emner fra fakultetene TF, HF, MN og SV. Med noen få unntak er dette emner som fakultetene også tilbyr til studenter i andre studieprogrammer, og lektorstudentene har dermed samme undervisnings- og vurderingsformer som de øvrige studentene på emnene. I enkelte emner blir studenter fra Lektorprogrammet samlet i egne seminargrupper, men opplegget i disse gruppene er i hovedsak det samme som i de øvrige gruppene i emnet.

Undervisningen i emnene i 60- og 80-gruppene ved TF, HF og SV er i de fleste tilfeller en kombinasjon av forelesninger og ulike former for seminar- og gruppeundervisning. I seminar- og gruppeundervisningen arbeider studentene aktivt med fagstoffet, blant annet gjennom å legge fram pensumtekster muntlig, diskutere faglige problemstillinger og øve på ferdigheter. Omfanget av undervisning i et 10-poengsemne ligger som regel på 4-6 timer i uka, slik at mye av studietiden er satt av til selvstendig arbeid med fagstoffet. Et eksempel er emnet *ENG1303 – British Literature*. Undervisningen omfatter to timer forelesning og to timer gruppeundervisning i uka. I forelesningene presenteres hovedepokene i britisk litteraturhistorie, og i gruppeundervisning arbeider studentene aktivt med utvalgte litterære tekster og diskuterer ulike analyser og tolkninger. I emnebeskrivelsen anbefales studentene å bruke åtte timer i uka på eget arbeid med lesing, kollokvier og øving på essayskriving.

Enkelte emner avviker fra dette klassiske mønsteret og tar i bruk andre studentaktive læringsformer. I *HIS100 – Innføring i historie* kombineres forelesninger og seminarundervisning med et prosjekt der studentene gruppevis gjør historiske undersøkelser om en gate i Oslo og presenterer resultatene i en artikkel som blir vurdert for publisering på NorgesHistorie.no. Emnet *SVLEP1000 – Innføringsemne i samfunnsvitenskapene for lektorstudenter* er utviklet spesielt for Lektorprogrammet og tar sikte på å utvikle og koble en læreridentitet med en fagidentitet som samfunnsviter. Emnet bygger på prinsippet om omvendt undervisning («flipped classroom»), og her blir forelesningsstoff formidlet i videoforelesninger, slik at undervisningstiden på campus kan brukes til aktivt arbeid med stoffet.

Emnene i 60- og 80-gruppene ved TF, HF og SV har 1–2 obligatoriske oppgaver i løpet av semesteret. Et stort flertall av disse oppgavene er skriftlige og inkluderer essays, refleksjonsnotater, statistikkoppgaver, grammatikkoppgaver, litterære analyser og flervalgsoppgaver. Enkelte emner har også en obligatorisk muntlig aktivitet, blant annet presentasjoner av pensumtekster og oppgaveløsninger. 60- og 80-

gruppene i de tre fremmedspråkene inneholder minst ett emne der studentene blir prøvd i muntlige ferdigheter i språket, enten i form av en muntlig prøve/presentasjon (FRA1301, FRA1501, TYSK1506) eller et lyd- eller videoopptak (TYSK1105, SPA1300).

Et stort flertall av emnene i 60- og 80-gruppene ved TF, HF og SV har en avsluttende skriftlig eksamen, enten en 3-dagers hjemmeeksamen eller 4-timers skriftlig eksamen gjennomført hjemme eller i et eksamenslokale. 60- og 80-gruppene i engelsk, fransk, tysk og spansk har et emne med en muntlig sluttvurdering av studentenes kompetanse, enten i form av en tradisjonell muntlig eksamen eller et innlevert opptak. Skriftlig mappeeksamen blir også brukt i enkelte emner, blant annet i samfunnsfag (SVLEP1000), nordisk (NOR1100) og historie (HIS1200L, HIS1400L). En bacheloroppgave inngår i tredje studieår i 80-gruppene. Som støtte for arbeidet med oppgaven inngår individuell veiledning, gruppeundervisning og forelesninger.

Undervisningen i emnene i 60- og 80-gruppene ved MN skiller seg fra de øvrige fakultetene. Kombinasjonen av forelesninger og gruppeundervisning er utbredt også ved MN, men omfanget av undervisningen er betraktelig større. For eksempel har *MAT1100 – Kalkulus* seks timer forelesning og to timer gruppeundervisning i uka, det dobbelte av et typisk emne ved HF. Flere av de naturfaglige emnene har dessuten en utstrakt bruk av laboratoriekurs, regneverksted, kollokvier, feltarbeid og ekskursjoner. I tillegg kommer obligatoriske HMS-kurs, som ligger utenfor selve studieemnene. Med et så stort omfang av undervisningsaktiviteter blir tiden satt av til selvstudier klart mindre enn ved TF, HF og SV.

MN-emnene har også omfattende ordninger for vurdering av studentenes kompetanse gjennom semesteret. Emner i matematikk har som regel to obligatoriske skriftlige oppgaver, mens emner i fysikk har opptil seks. For eksempel skriver studentene i *FYS2160 – Termodynamikk og statistisk fysikk* fire obligatoriske skriftlige oppgaver og to laboratorierapporter. Det finnes også enkelte eksempler på muntlig presentasjon som obligatorisk oppgave (FYS1120L, GEO1100).

Flertallet av emnene i 60- og 80-gruppene ved MN har en avsluttende skriftlig eksamen på 3 eller 4 timer. Matematikkemnene har i tillegg en kortere skriftlig eksamen underveis i semesteret, som teller med i den endelige karakteren i emnet. I geofag får studentene en samlet karaktervurdering basert på flere ulike oppgaver og prøver gjennom semesteret. Et eksempel er *GEO3032 – Klimaforandringer og effekter*, der sluttkarakteren i emnet bygger på en flervalgsoppgave, presentasjon av vitenskapelige artikler, en populærvitenskapelig artikkel og en prosjektoppgave. Karakteren på hver del teller ¼ av sluttkarakteren. 80-gruppene ved MN avsluttes med et realfagdidaktisk emne, der studentene arbeider selvstendig med en større prosjektoppgave/bacheloroppgave. Denne presenteres enten skriftlig (MAT2500) eller muntlig med innslag av praktiske øvelser (FYS3810, KJM3050, NAT2000) eller som en kombinasjon av skriftlig rapport med muntlig eksamen i etterkant (GEO3000).

4.4 Undervisnings- og vurderingsformer i profesjonsfaget

Alle studenter i Lektorprogrammet tar tre profesjonsfaglige emner: *PROF1015 – Profesjonsidentitet, læring og undervisning* (10 stp.) i 3. semester, *PROF3025 – Ledelse av elevers læring* (20 stp.) i 6. semester og *PROF4045 – Tilrettelegging for elevers læring* (30 stp.) i 7. semester. Undervisningen omfatter i hovedsak plenumsforelesninger, seminarundervisning samt praksis ved UiOs partnerskoler (se kapittel 5). I seminarene arbeider studentene aktivt med lærestoffet gjennom blant annet framlegg, diskusjoner og caseoppgaver. Det er også et stort innslag av praktiske øvelser og

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

rollespill der studentene får øve seg i sentrale ferdigheter i profesjonsutøvelsen, slik som å lede klassesamtaler og gi tilbakemelding på elevarbeider. De senere årene har det også blitt vanlig med analyser av film fra klasserommet, som er samlet inn i forskningsprosjekter ved ILS.

I PROF1015 har studentene seminargrupper i pedagogikk og ett totimers seminar i hvert av sine to fagdidaktiske fag. I PROF3025 og PROF4045 følger studentene regelmessige seminarer i både pedagogikk og to fagdidaktiske fag. I PROF1015 og PROF3025 deltar også studentene i mikroundervisningskurs. Her deles studentene inn i grupper på sju, som filmes mens de framfører utdrag av et undervisningsopplegg. I etterkant ser studentene på filmen og får tilbakemelding fra faglærer og medstudenter.

De obligatoriske komponentene i de profesjonsfaglige emnene inkluderer deltakelse på seminarer og mikroundervisningskurs. I PROF1015 har studentene også en obligatorisk oppgave der de skal reflektere over sin motivasjon for å bli lærer. PROF3025 og PROF4045 har ingen egne obligatoriske oppgaver, men i begge emner må studentene levere inn planer og utkast til semesteroppgave og FoU-oppgave til veiledning. Veiledningen gis i egne seminarer der studentene får tilbakemelding fra medstudenter og faglærere.

De profesjonsfaglige emnene har eksamensformer som er profesjonsrettede og som integrerer pedagogikk, fagdidaktikk og praksis. Dette innebærer at studentene i én og samme eksamensbesvarelse skal vise sin kompetanse i både pedagogikk og fagdidaktikk, og at eksamensoppgavene tar utgangspunkt enten i studentenes egne praksiserfaringer eller i caser hentet fra praksisfeltet. De ulike eksamensformene prøver studentenes kompetanse i ulike aspekter av lærerprofesjonen. PROF1015 har en semesteroppgave, og her skal studentene observere og reflektere over hvordan en lærer legger til rette for læring eller skaper et godt læringsmiljø i et bestemt skolefag. PROF3025 har en videocaseeksamen og en semesteroppgave. I videocaseeksamen skal studentene analysere og drøfte en videofilm case fra en skole. I semesteroppgaven skal de analysere et undervisningsopplegg de selv har gjennomført i praksis og diskutere måter å videreutvikle dette på. PROF4045 har en FoU-oppgave og en 48-timers hjemmeeksamen. I FoU-oppgaven skal studentene gjøre en empirisk undersøkelse i praksis der de studerer hvordan de selv utøver et aspekt av profesjonsutøvelsen: vurdering av elevs kompetanse eller tilpasning av opplæring til ulike elever. I hjemmeeksamen skal studentene diskutere en oppgitt faglig problemstilling. I tillegg er praksis i PROF4045 – i tråd med forskriften – definert som en eksamen, som vurderes som bestått eller ikke bestått. Alle eksamensformene i de profesjonsfaglige emnene har en tydelig FoU-orientering, og det lagt inn en progresjon i eksamensformene der det stilles økende krav til forskningsmetodisk framgangsmåte og selvstendighet i planlegging og gjennomføring av undersøkelsene. Dette er også i tråd med forskriften, som legger vekt på utvikling av studentenes FoU-kompetanse.

De tre profesjonsfaglige emnene PROF1015, PROF3025 og PROF4045 ble opprettet i forbindelse med innføringen av den nye studiemodellen for Lektorprogrammet i 2014. Emnene tok utgangspunkt i de tidligere profesjonsfaglige emnene i programmet, men skiller seg også fra disse på en rekke områder. De nye profesjonsfaglige emnene ble tilpasset kravene i den nye nasjonale forskriften, og de trakk også veksler på utviklingsarbeidet som ble gjort i ProTed.

I tråd med UiOs kvalitetssystem har de nye profesjonsfaglige emnene gått gjennom hyppige periodiske emneevalueringer, og emnene har gradvis blitt justert etter tilbakemeldinger fra studenter, faglærere,

sensorer og partnerskoler. Studentenes tilbakemeldinger har jevnt over vært gode, og de ble gradvis bedre etter som emnene ble justert. Tilbakemeldingene tilsier at emnene oppleves som krevende, og at studentene legger ned mye tid i arbeidet med emnene. Profesjonsfagemnene vurderes også som profesjonsrettede, relevante og forskningsbaserte. Mest tilfredse er studentene med praksisopplæringen og seminarene i fagdidaktikk og pedagogikk. Plenumsforelesningene får mer varierende tilbakemeldinger, og studentene opplever at enkelte forelesninger er for lite praksisnære. Av de tre emnene er det PROF3025 som får mest positive tilbakemeldinger.

PROF1015 og PROF4045 har noen organisatoriske utfordringer, som potensielt kan forklare hvorfor tilbakemeldingene ikke er fullt så gode som i PROF3025. PROF1015 går parallelt med at studentene tar to disiplinfulle emner ved andre fakulteter, og for å unngå timeplankollisjoner har undervisningen og praksis blitt lagt til fredager, pluss én intensiv praksisuke. Dette gir ikke nødvendigvis den ideelle progresjonen i opplæringen verken på campus eller i praksis, og det har blitt gjort flere justeringer siden emnet ble tilbudt første gang i 2015. Det profesjonsfaglige masteremnet PROF4045 inneholder en stor del av praksisen i programmet, i alt ni uker (45 dager). Dette fører til at all campusundervisningen med tilhørende krav til lesing og andre forberedelser foregår i løpet av noen få uker i begynnelsen og slutten av semesteret, noe som mange studenter opplever som krevende. Løpet av én uke kan studentene ha ti timer forelesning, to timer seminar i pedagogikk og fire timer seminar i fagdidaktikk, alle med krav til forberedelse. Det er også flere studenter som beskriver FoU-oppgaven som en krevende eksamensform, og at arbeidet med denne kan gå på bekostning av andre læringsaktiviteter i emnet.

4.5 Undervisnings- og vurderingsformer i masteremner

Masterspesialiseringene har et antall valgfrie emner, noe som gir studentene muligheter til å spesialisere seg innenfor de fagområdene de er mest interesserte i. Det medfører også at hvilke undervisnings- og vurderingsformer studentene møter i masterspesialiseringene, til en viss grad avhenger av de emnevalgene studentene selv gjør. Hvilke spesialiserte masteremner som tilbys, varierer også fra år til år. Det er dermed vanskelig å gi en vurdering av undervisnings- og vurderingsformene og variasjonen i disse, men generelt sett har masteremnene som tilbys innenfor Lektorprogrammets fagområder, andre typer undervisnings- og vurderingsformer enn bacheloremnene. Antallet studenter er i mange tilfeller mindre, slik at kombinasjonen av plenumsforelesninger og seminar-/gruppeundervisning benyttes i mindre grad, spesielt ved TF, HF og SV. Det legges også opp til mer selvstendig lesing av faglitteraturen, som så diskuteres og arbeides med i seminarundervisning. Det er også vanlig med eksamensformer som i større grad prøver studentenes selvstendighet og refleksjonsevne, slik som muntlig eksamen, prøveforelesning, mappeeksamen, prosjektoppgave og semesteroppgave. I hver av de seks fagdidaktiske masterspesialiseringene som tilbys av ILS, er det lagt opp til en variasjon i eksamensformer i de obligatoriske fagdidaktiske emnene, slik at studentene får vist sin kompetanse på ulike måter. For eksempel har *MDID4001 – Matematikdidaktisk forskning - eleven, matematikken og samfunnet* 3-dagers skriftlig hjemmeeksamen, mens *MDID4002 – Matematikdidaktisk forskning –lærerkompetanse, undervisning og vurdering* har muntlig eksamen.

15 dager praksis er lagt til 9. semester i Lektorprogrammet, og disse praksisdagene er integrert i ett eller to obligatoriske emner i de enkelte masterspesialiseringene. Samtlige emner er nyopprettede etter omleggingen av programmet i 2014. I masterspesialiseringene i nordisk, engelsk, fremmedspråk og historie inngår det et 10-poengsemne med en fagdidaktisk vinkling, der utvikling og utprøving av undervisningsopplegg står i fokus, og undervisningen er en kombinasjon av seminarer og praksis. MN

tilbyr fem ulike skolerettede emner på 5 stp., med 7,5 dager praksis i hver, og studentene skal ta to slike emner. Undervisningen er en kombinasjon av forelesninger, seminar og praksis. Avsluttende vurdering i de disiplinfaglige masteremnene med praksis ved HF, SV og MN er muntlig eksamen, bortsett fra *HIS4015L – Historie i praksis*, som har en refleksjonstekst, og *NOR4515 – Nynorsk med praksis for lektorstudentar*, der studentene leverer en mappe med tekster skrevet på nynorsk. Evalueringer gjennomført etter at disse emnene ble tilbudt første gangen i 2018, viser at det var en del innkjøringsproblemer. Blant annet var det utfordringer med timeplankollisjoner mellom praksis og campusundervisning. Fagmiljøene har fulgt opp evalueringen og gjort flere endringer i emnene.

I alle seks fagdidaktiske masterspesialiseringer er 15 dager praksis lagt til emnet *DIFO4015 – Didaktisk forskningsmetode med praksis: analyse og framstilling av data*. Praksisdagene brukes til innsamling og bearbeiding av forskningsdata fra skolen. Inkludert i praksisen er fem dager analysepraksis, en ny, forskningsbasert praksisform der studentene utvikler sine ferdigheter i å analysere praksissituasjoner gjennom å analysere forskningsdata fra en klasse, både videodata, data fra en spørreundersøkelse, lærerintervju og elevintervjuer, samt dokumentdata fra den samme klassen. Eksamen er en 3-dagers skriftlig hjemmeeksamen der studentene gir en kritisk analyse av metodedelen av en vitenskapelig artikkel.

I tråd med forskriften avsluttes masterspesialiseringene med en profesjonsrelevant masteroppgave. At masteroppgaven er profesjonsrelevant, betyr at den omhandler et faglig tema som inngår i skolefaget (disiplinfaglig oppgave), eller at den omhandler undervisning i skolefag (fagdidaktisk oppgave). De fleste studenter skriver masteroppgaven alene, men noen institutter tilbyr også muligheten for å skrive i par. Alle fagdidaktiske og de fleste disiplinfaglige masteroppgaver er 30 stp. Unntaket er masteroppgaven i historie. Her kan studentene velge mellom en 30- og 60-poengsoppgave.

4.6 Kvaliteten i undervisnings- og vurderingsformene

Det er en variasjon i de undervisningsformene som studentene møter gjennom det femårige studieløpet. Det er riktignok en dominans av forelesning kombinert med seminargrupper, spesielt i 60- og 80-gruppene på bachelornivå, men avhengig av hvilke fag studentene tar, vil de også være med på blant annet laboratoriearbeid, regneverksted, omvendt undervisning, feltarbeid, historisk forskningsarbeid og muntlige språkkøvelser. I profesjonsfagene har studentene dessuten praksisopplæring og ulike praksisnære øvelser på campus, og i emneevalueringer oppgir studentene at undervisningen er både forskningsbasert, praksisnær og profesjonsrelevant. På masternivå får studentene veiledning på sine egne forskningsarbeider. Undervisningsformene framstår som hensiktsmessige for de ulike delene av og nivåene i studieprogrammet.

Vurderingsformene i programmet er varierte. På bachelornivå dominerer skriftlige eksamener på 3–4 timer, noe som er egnede eksamensformer for å prøve studentenes grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i faget. I språkfagene prøves også studentene i muntlig språkkompetanse. Lenger ut i studiet er det vanligere med eksamensformer som i større prøver studentenes selvstendighet og faglige refleksjoner. Alle 80-grupper avsluttes med en større bacheloroppgave/prosjektoppgave, og på masternivå prøves studentene blant annet i muntlig eksamen og semesteroppgaver.

Bacheloroppgaven er lagt til 6. semester, i tråd med forskriftens krav om en slik oppgave i tredje studieår. Det er også en organisatorisk fordel med en slik plassering. Bacheloroppgaveemnene har lite felles undervisning, og et slikt emne kan derfor tas parallelt med PROF3025 uten at det oppstår

kollisjoner mellom campusundervisning og praksis. Studenter har imidlertid gitt tilbakemelding om at det er vanskelig å fokusere på bacheloroppgaven samtidig som de tar et emne med mye praksis. Flere har også opplevd at bacheloroppgaven og den store semesteroppgaven i PROF3025 skal leveres mer eller mindre samtidig. Disse eksamensdatoene bør koordineres bedre mellom instituttene.

Vurderingsformene i de profesjonsfaglige emnene er integrerte, profesjonsrettede og knytter sammen profesjonsfag og praksis, noe som vektlegges i forskriften. Vurderingsformene er også varierte. Det er imidlertid uheldig at samtlige eksamener i en så sentral del av studiet er skriftlige og gjennomføres hjemme med alle hjelpemidler tilgjengelig. Det hadde gitt bedre kontroll av den enkelte studentens kompetanse hvis én av eksamenene var muntlig. Den avsluttende skriftlige hjemmeeksamenen i PROF4045 er den minst profesjonsrettede, og denne kunne vært erstattet av en muntlig eksamen der studentene kunne vist hvilket profesjonsfaglige refleksjonsnivå de har utviklet gjennom de tre emnene.

I vurderingsformene i de profesjonsfaglige emnene er det også lagt opp til en gradvis progresjon i utviklingen og prøvingen av studentenes FoU-kompetanse. I fokusgruppeintervjuer forteller flere studenter på fagdidaktiske masterspesialiseringer at de opplevde at disse vurderingsformene, spesielt FoU-oppgaven i PROF4045, forberedte dem godt på å skrive en fagdidaktisk masteroppgave. Studenter i disiplinaglige masterspesialiseringer opplevde imidlertid overgangen fra FoU-oppgaven til masteroppgave mer som et brudd enn som en progresjon, fordi de gikk over til andre former for forskning enn den utdanningsvitenskapelige retningen som FoU-oppgaven representerer. I oppfølgingen av programevalueringen bør det utredes hvordan det kan skapes en bedre overgang til disiplinaglige masteroppgaver, f.eks. ved å se på hvordan bacheloroppgaven i studentenes 80-gruppe fungerer som en forsmak på forskningsarbeid i disiplinagget.

5 Kvalitet i praksisopplæringen

5.1 Organisering av praksis

Praksis er en av de viktigste komponentene i lektorstudentenes studieløp. Det stilles klare krav til omfang og fordeling av praksis i forskriften, som gir direkte føringer for praksis i UiOs studiemodell for Lektorprogrammet. Før forskriften ble implementert, hadde Lektorprogrammet 75 dager praksis. Flere av praksisperiodene var lagt parallelt med disiplin-faglige emner, noe som skapte kollisjoner mellom undervisning på campus og obligatorisk praksis. Ved implementeringen av ny studiemodell i 2014 var det derfor et premiss at all praksis skulle være integrert i emner, og at praksis skulle kollisjonssikres gjennom timeplanleggingen. Oppbygningen og plasseringen av emnene i studieløpene måtte følgelig ta høyde for praksisperiodene for lektorstudentene. I den nye studiemodellen inngår 15 dager praksis i profesjonsfaget i 3. semester (PROF1015), 25 dager i profesjonsfaget i 6. semester (PROF3025) og 45 dager i profesjonsfaget i 7. semester (PROF4045). De resterende 15 dagene inngår i et emne i studentenes masterspesialisering og tilbys i det 9. semesteret.

5.2 Praksisskoler og praksisutplassering

UiO ved ILS har praksissamarbeid med ca. 130 ungdomsskoler og videregående skoler i Oslo og Viken. Samarbeidet om praksisopplæring er nedfelt i en avtale mellom skolen og ILS/UiO, som beskriver ansvar og oppgaver for praksisopplæringen for henholdsvis ledelsen ved skolen, den enkelte veileder og ILS. I tillegg til Lektorprogrammet omfatter avtalen praksis i praktisk-pedagogisk utdanning. ILS utbetaler honorar til skolen for veiledning og administrasjon av studentenes praksis. Det store flertallet av studentene gjennomfører praksisen sin ved ILS' partnerskoler, men det er også tillatt for studentene å gjennomføre deler av praksis ved en skole der de har et ansettelsesforhold, eller å skaffe egen praksisplass på skoler som UiO ikke har partnerskoleavtale med.

Studentene tildeles praksisplass på bakgrunn av skolens veiledningskapasitet og studentenes fagkombinasjon. Studentenes bosted/reisevei tas hensyn til så langt det lar seg gjøre, men fag og veiledningskapasitet er overordnet geografiske hensyn. Studenter med behov for tilrettelegging av reisevei o.l. kan søke om dette. Reiseutgifter i forbindelse med praksis bekostes av studentene. LPU har gitt tilbakemelding om at dette oppleves som urettferdig, og de ønsker at studenter som får økte reiseutgifter under praksisutplasseringen, skal få kompensert dette.

En styrke ved organiseringen av Lektorprogrammet ved UiO, er at koordineringen av praksis i profesjonsfaget er sentralisert til ILS. Det er en fordel for skolene å ha én instans å forholde seg til, og programledelsen har god oversikt over studentenes praksisutplassering. Å plassere studenter i praksis er imidlertid en svært krevende jobb for studieadministrasjonen. Det er mange variabler å ta hensyn til, og de jobber under et stort tidspress. På grunn av den økende gjennomføringen i programmet er kullene store, og det er mange studenter som skal utplasseres samtidig og i ulike praksisperioder.

Praksisadministrasjonen er prisgitt at praksisskolene melder inn tilstrekkelig veiledningskapasitet i alle fagene, og de er avhengig av en god og effektiv dialog med partnerskolene. Dette er ikke alltid tilfellet, og ofte må det sendes forespørsler til mange skoler før man får de siste brikkene i kabalen på plass. På grunn av plasseringen av praksisdagene i emnene er det sjelden studentene får beskjed om praksisskole noe særlig mer enn en uke før praksis starter.

5.3 Vurdering i praksis

De fleste praksisperiodene er obligatoriske aktiviteter i emnene de inngår. Det betyr at praksisperioden er en integrert del av emnet og må godkjennes for at studenten kan fremstille seg til eksamen. Læringsutbyttebeskrivelsene i emnet omfatter også kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse for praksis. Alle praksisperiodene i profesjonsfaget har i tillegg egne vurderingskriterier for de ulike praksisperiodene, og studentene blir veiledet og vurdert i lys av disse. De 45 praksisdagene i 7. semester utgjør grunnlaget for sluttvurderingen av studenten og er en eksamensdel. Her blir studentene vurdert etter de fire områdene i «Kvalitetsbeskrivelser og kriterier for vurdering av praktisk lærerdyktighet». En student får ikke bestått praksisopplæringen dersom profesjonsutøvelsen ligger klart i underkant av hva som forventes ut fra faglige eller pedagogiske kvalitetskrav, eller dersom studenten viser synlige mangler i ett eller flere av de fire kriterieområdene: 1) planlegging og forberedelse, 2) gjennomføring av undervisning og tilrettelegging for læring, 3) samarbeid, kommunikasjon og rolleutøvelse og 4) vurdering av eget arbeid og utbytte av veiledning. Dersom det er tvil om en students egnethet som lærer, vil studentens vurderingskomité sammenkalles for å avgjøre endelig vedtak om godkjent/bestått eller ikke godkjent/bestått praksis. En student har totalt to forsøk på å fullføre praksisperiodene i Lektorprogrammet.

Fra og med høsten 2022 skal det implementeres reviderte vurderingskriterier for praksis i profesjonsfagene. Vurderingskriteriene er delt inn i sju områder som igjen består av et antall kriterier. Disse områdene med underliggende kriterier skal danne grunnlaget for veiledning samt for praksisrapportene som skal sendes inn av veileder etter alle praksisperioder. Vurderingskriteriene gir en indikasjon på hvilke områder og hvilket nivå lærerstudenten bør veiledes på for å videreutvikle sin praksis og profesjonsutøvelse. Det er ønskelig at progresjonen i praksisopplæringen skal bli tydeligere for både studenter og veiledere, og at studentene i større grad er kjent med og forholder seg til kravene for å få godkjent eller bestått praksis i de ulike praksisperiodene.

5.4 Retningslinjer for praksis og praksiskort

ILS har utarbeidet retningslinjer for praksis som inkluderer de ulike praksisperiodene instituttet tilbyr. Retningslinjene beskriver ulike aspekter av praksisgjennomføringen, slik som omfang og organisering, fraværsreglement og vurderingsordning. Retningslinjene skal sikre at studentene får den praksisopplæringen de har krav på, men stiller også krav til studentenes delaktighet i egen profesjonsutvikling. I perioden etter revisjonen av programmet i 2014 har retningslinjene blitt evaluert og revidert.

I profesjonsfagene og i flere av masteremnene med praksis er det utformet praksiskort som beskriver innholdskomponenter som studentene bør gjennomføre i praksisperiodene. Praksiskortet skal være et verktøy i veiledningen og oppfølgingen av studenten i praksis og skal sikre at studentene får tilsvarende erfaringer i praksis uavhengig av hvilken praksisskole de blir utplassert på. Avslutningsvis i praksis skal studenten, i samråd med veileder, fylle ut noen utviklingspunkter fram mot neste praksisperiode. Praksiskortet signeres av student og veileder og leveres til ILS etter praksisperioden er ferdig. Utviklingspunktene fra forrige praksisperiode skal løftes fram i forventningssamtalen med veileder i den neste praksisperioden, slik at veileder og student vet hva de konkret bør fokusere på i den videre veiledningen.

5.5 Lektorprogrammets praksisperioder

PROF1015

I PROF1015 inngår det 15 dager gruppepraksis. Dette inkluderer mikroundervisningskurs, 9 dager ukentlig gruppepraksis (fredagspraksis) og en intensiv praksisuke. Dette er den første praksisperioden i Lektorprogrammet, og mange studenter har ikke tidligere undervist i skolen. Hovedfokuset for praksis i PROF1015 er derfor å starte studentenes utvikling av egen læreridentitet og få kunnskap og ferdigheter om elevers motivasjon for læring og hvordan lærer tilrettelegger for læring i fag og betydning av et godt læringsmiljø.

Mikroundervisningskurset er en simulert undervisningssituasjon på campus der studenten planlegger og gjennomfører en sekvens av en undervisningstime foran en gruppe medstudenter og faglærer. Det gjøres opptak av undervisningssekvensene, som ses gjennom når alle studentene har undervist sin sekvens. Alle studentene får og gir hverandrevurdering, og faglærer fasiliteter og gir tilbakemeldinger.

Ukentlig gruppepraksis skal gi studentene innsikt i hva det vil si å være en profesjonell lærer, og hvordan de selv kan utvikle en profesjonell læreridentitet. Studentene utplasseres på partnerskoler i grupper på 2–5 studenter, med samme fag. Praksisen kalles også «fredagspraksis» siden praksisen primært gjennomføres 9 fredager i løpet av høstsemesteret. Gjennom ulike læringsaktiviteter får studentene anledning til å utforske hvordan lærere tilrettelegger for læring, og hvilke faktorer som påvirker elevers motivasjon og mestring i fag. Studentene får innblikk i ulike sider av en lærers arbeidshverdag.

Intensiv praksisuke er en sammenhengende praksisuke, der hele seminargrupper i PROF1015 har praksis sammen på seminargruppeleders skole. Studentene observerer flere lærere og flere klasser, og observasjonene skal legge grunnlag for at de mot slutten av praksisuka deltar i undervisningsplanlegging og gjennomføring av undervisning.

Det har ikke fungert optimalt at studenter har praksis på ulike skoler og i ulike studentgrupper i henholdsvis fredagspraksis og intensiv praksisuke. Det er derfor satt i gang en prosess med å legge om praksisorganiseringsen i PROF1015, slik at hele praksisen foregår på samme skole og i de samme, mindre studentgruppene.

PROF3025

I PROF3025 ligger det 25 dager praksis, inkludert mikroundervisningskurs, 4 temadager og 4 uker sammenhengende praksis («kortpraksis»). Overordnede tema i praksisperioden er læreren som leder, lærerrollen og elevens læringsarbeid. Observasjon av veileder, medstudenter og elever står sentralt. Studentenes observasjoner i praksisperioden danner grunnlag for deltagelse i planlegging og gjennomføring av undervisning. Studentene har praksis i et av de fagdidaktiske fagene sine, og de skal skrive en semesteroppgave basert på et undervisningsopplegg de har gjennomført i praksisperioden.

Mikroundervisningskurset gjennomføres på samme måte som i PROF1015, men med et fagdidaktisk fokus. Temadagene A–C gjennomføres på fastsatte dager før kortpraksis starter. Temadagene skal forberede studentene på kortpraksis ved skolen de er utplassert i praksis og gjøre dem bedre kjent med veileder(e), timeplaner, skolens pedagogiske plattform, medstudenter, elever og skolens støtteapparat. Den siste temadagen er en fleksibel praksisdag, der studentene skal delta på skole-hjem-samarbeid, for eksempel et foreldremøte eller et FAU-møte. Kortpraksis gjennomføres som parpraksis i fire sammenhengende praksisuker. Studentene følger veileders klasser og skal ha 6–8 klokketimer

undervisningsrelatert arbeid i løpet av en uke, det vil si observasjon av medstudenter og veiledere samt egen undervisning. I tillegg kommer 4–5 timer veiledning i uka.

PROF4045

I PROF4045 inngår det 45 dager praksis fordelt på 5 dager oppstartspraksis og 8 uker langpraksis. Studentene skal ha praksis i begge sine fagdidaktiske fag. Det er i denne praksisperioden studentene skal oppfylle kriteriene for praktisk lærerdyktighet, og om langpraksis består, er de vurdert som egnet til å jobbe som lærer i skolen. I tillegg til å fortsette å ha fokus på de overordnede temaene i foregående praksisperioder, skal studentene i denne praksisperioden fokusere på lærerens arbeidsoppgaver og undervisning i egne fag, med et spesielt fokus på vurdering og tilpasset opplæring for den enkelte elevs læring.

Oppstartspraksis gjennomføres de første dagene i et nytt skoleår og skal gi studentene erfaring med læreres arbeidsoppgaver i forbindelse med skolestart. Oppstartspraksis skal også gi studentene oversikt over temaene de selv skal undervise i under langpraksis, slik at de i samarbeid med veileder kan starte planlegging av egen undervisning. Langpraksis er foregående individuelt eller i par i 8 sammenhengende uker. Studentene skal ha praksis i begge fag, og de skriver en FoU-oppgave med datamateriale de samler inn fra det ene faget sitt. Organiseringen av praksisperioden på skolen er ganske lik som i kortpraksis, med tilsvarende antall timer undervisningsrelatert arbeid og veiledning, men det skal være tydeligere progresjon i praksis med et stadig mer selvstendig opplæringsansvar for studentene.

Masteremner med 15 dager praksis

I alle masterspesialiseringene i Lektorprogrammet ligger det ett eller to obligatoriske masteremner (totalt 10 studiepoeng), som inneholder 15 dager praksis til sammen. Emnene er utviklet av og driftes av instituttene som tilbyr masterspesialiseringene. Fagmiljøene ved HF og MN, som tidligere har hatt varierende grad av skolekontakt, samarbeider nå med ulike aktører i skolen og tilbyr praksis som en integrert del av sine disiplin-faglige emner. Innholdet og praksisgjennomføringen i masteremnene er forskjellig, men alle har fokus på å gi fordypning innenfor visse områder av undervisning i skolefaget, eller på å bygge opp under arbeidet med masteroppgaven.

Det er utviklet fem praksisemner på MN på 7,5 praksisdager og 5 studiepoeng hver. Studentene som velger masterspesialisering på MN, skal ta praksisemner i begge sine fag. Det er praksiserfaring i programfagene i videregående skole som er hovedfokuset for disse emnene. HF har utarbeidet fire emner med integrert praksis. Tematikken er ulik og tilpasset fagmiljøet som tilbyr emnene. I de fagdidaktiske masterspesialiseringene ved ILS er praksisen rettet mer mot analyse og innsamling av empiri til masteroppgaven. Studentene får trening i å analysere ulike klasseromsdata og forskningsmetoder fra praksisfeltet i 5 dager med analysepraksis, og de skal selv bruke de resterende 10 dagene til å samle inn og teste ut praksisrelevant materiale/empiri de kan benytte i sitt masteroppgaveprosjekt.

Studentene har allerede fått godkjent sin sluttvurdering, og gjennomført profesjonsfaget, så studentene har undervisningskompetanse når de gjennomfører denne praksisen. Det gjør at organiseringen av praksis er noe annerledes og kravene til veiledning er mindre. Studentene kan på en annen måte bidra med fagkompetanse og profesjonsfaglig kompetanse og være en viktig bidragsyter for veiledere og praksisskolene som er involvert.

5.6 Omfang og kvalitet i veiledning og praksisopplæring

Lektorstudentene har 85 dager med veiledet praksis før de oppnår undervisningskompetanse i fagene de studerer. I lys av andelen studenter som består langpraksis, har praksisopplæringen et tilstrekkelig omfang. De få som avbryter praksis eller får ikke bestått, har ett forsøk til på å bestå langpraksis og vil derfor kunne få ytterligere 45 praksisdager til å videreutvikle sin profesjonsutøvelse. Å tilpasse og legge til rette for 100 dager praksis som passer både for UiO og for praksisskolene, er krevende, og med tanke på antallet som fullfører og består praksis, er det liten grunn til å øke antall praksisdager i programmet. De siste 15 praksisdagene på masternivå oppleves også for noen studenter som en noe overflødig praksis. Når det kommer til fordelingen av praksisdager på ungdomsskole og på videregående skole, er det noe tilfeldig hvor mye praksis studentene får i de ulike skoleslagene. Det etterstrebes å gi studentene i hvert fall én hel praksisperiode i et av skoleslagene, men dette avhenger av skolens veiledningskapasitet i fagene, reisevei og studentenes fagkombinasjon.

Tilbakemeldinger fra studenter viser at et klart flertall er godt fornøyd med praksisopplæringen. I emneevalueringer av de profesjonsfaglige emnene svarer som regel over 75 % av studentene at praksisskolen i stor eller svært stor grad tok godt imot dem og ga dem den veiledningen de forventet. Pedagogstudentenes store praksisundersøkelse blant studenter på landets ulike lærerutdanninger viser dessuten at Lektorprogrammet ved UiO skiller seg positivt ut på flere områder. 78 % av UiOs lektorstudenter svarer at de alt i alt er fornøyd med praksisen de har hatt, mens det nasjonale gjennomsnittet er 44 %. I tillegg svarer 72 % av UiOs lektorstudenter at de opplever at praksisen er en integrert del av utdanningen, mens det nasjonale gjennomsnittet er 60 %.

På ett område har imidlertid praksisopplæringen i Lektorprogrammet en utfordring. 58 % svarer at det varierer fra gang til gang hvor relevant praksisen oppleves, mens det nasjonale gjennomsnittet er 30 %. Flere studenter har også gitt tilbakemeldinger til programadministrasjonen om at det er store forskjeller på veiledningen og oppfølgingen studentene får i praksis. Det er imidlertid utfordrende å identifisere hvilke skoler og veiledere som bør følges opp nærmere for å styrke kvaliteten i praksisopplæringen. I PROF3025 og PROF4045 gjennomføres en lavterskelundersøkelse der studentene underveis i praksisperioden kan gi tilbakemeldinger på sin praksis. I denne undersøkelsen er det stort sett positive tilbakemeldinger på skoler og veiledere som studentene sender inn. De kan være et tegn på at de fleste studentene er relativt fornøyde, eller at studentene ikke prioriterer eller tør å si ifra om de ikke får praksis i tråd med gjeldende retningslinjer.

5.7 Hvordan fungerer praksis i forhold til læringsmålene?

Praksis er integrert i emner og følgelig i læringsutbyttebeskrivelsene. I profesjonsfagene er praksis også integrert i eksamensoppgavene, og studentene kan ikke levere eksamen uten empiri eller egne erfaringer fra praksis. Praksiskortene er ment til å ivareta innholdskomponenter i praksisperiodene og sikre progresjon og tilnærmet lik praksis – uavhengig av hvilken praksisskole studentene er utplassert på. Heller ikke her finnes det gode data på hvordan og i hvilken grad praksiskortene brukes i praksis, men det er indikasjoner på at mange ikke benytter kortene aktivt underveis i praksisperioden, og at det signeres for at komponenter er gjennomført, selv når dette ikke er tilfelle.

I alle praksisperiodene er det elementer som enten på grunn av organisering og/eller tematisk innhold medfører utfordringer for gjennomføringen. Fredagspraksis i PROF1015 er en praksisform som tradisjonelt ikke har forekommet i lærerutdanninger ved UiO. Det er en uvanlig form for praksis for veilederne. Det er mye som skjer i løpet av uka, som studentene ikke deltar i, før de igjen skal tilbake til

klassen. Den kanskje største utfordringen for fredagspraksis er at mange veiledere ikke har undervisning i faget sitt på fredager, og noen skoler har ulike fagdager på fredager. Dette er løsbare utfordringer, men som er tidkrevende for praksisplasseringen. Å starte fredagspraksis senere i semesteret kan derfor være et godt grep. Internt på UiO fungerer praksisformen med fredagspraksis stort sett greit i forhold til parallelllagte emner, og det er minimalt med undervisningskollisjoner.

I PROF3025 er det mikroundervisningskurset som får mest kritikk fra studentene. Det er en kunstig læringsaktivitet som oppleves for lik mikroundervisningen i PROF1015, selv om dette kurset har et fagdidaktisk innhold. ILS utvikler en applikasjon som skal gjøre det enklere å filme egen undervisning i praksis i tråd med personvernforordningen. Når denne tas i bruk, vil trolig mikroundervisningen erstattes med videomateriale fra studenters praksis.

Oppstartspraksis i PROF4045 gir utfordringer både for praksisskolene og for ILS. I emneevalueringer gir et flertall av studenter tilbakemelding om at oppstartspraksis i stor eller svært stor grad ga dem innblikk i hva som skjer ved skolestart. Samtidig rapporterer studenter blant annet i intervjuer gjort i forbindelse med programevalueringen at denne praksisen ikke oppleves som relevant, da de må delta i mange møter om skolens anliggender som ikke angår dem direkte. For skolene er dette en vanskelig periode å ha fokus på studentene da det er mange andre prioriteringer i den perioden. Fordi tidspunktet for skolestart varierer mellom praksisskolene, er det også utfordrende å timeplanlegge campusundervisningen i PROF4045.

5.8 Videre tiltak for praksis

Slik studiemodellen er i dag, er det ikke aktuelt å gjøre en refordeling av praksisdager mellom emnene som inngår i programmet. Det er lite fleksibilitet på å innføre andre praksisstrukturer enn det som allerede ligger til emnene, og en slik endring vil medføre en større intervensjon som må involvere alle studieløpene i programmet – og alle samarbeidende institutter. Det som derimot bør vurderes, er om fredagspraksis i PROF1015 og temadagene i PROF3025 kan plasseres på et senere tidspunkt i emnet slik at tidspresset for praksisplasseringen reduseres uten at praksisformen endres. Det bør også gjøres en grundig evaluering av oppstartspraksis i PROF4045 for å se om praksisperioden i tilstrekkelig grad oppfyller læringsmålene og om den gir ønsket merverdi for studentene.

Det trengs mer informasjon om kvaliteten i praksis, og det bør innhentes kvalitativt materiale som gir innsikt i kvaliteten på praksisopplæringen på den enkelte skole og på veiledningen som gis. Det er viktig å få på plass et godt system for hvordan informasjonen som samles inn, skal videreformidles til skolene for å ivareta personvern og personalpolitikk. Det må legges en strategi for hvordan materialet skal følges opp, og hvilke konsekvenser materialet skal få for videreutvikling av praksis og utdanningen for øvrig. Det må settes av tilstrekkelig med ressurser til oppfølging og bearbeiding av dataene og til oppfølging av skolene og veilederne. Det må også legges til rette for å samle inn kvalitativt materiale om hvordan skolene mener praksis bør gjennomføres, og i hvilken grad lektorstudentene er faglig forberedt på det de møter i praksis.

Det bør også utredes mulighetene for å ha dedikerte lektorprogramskoler som i større grad skolerer i Lektorprogrammet og programmets praksisperioder og praksisformer. Dette kan være et godt grep for kvaliteten i praksis og for å styrke partnerskapet og samarbeidet om lektorutdanningen. Samtidig kan dette legge begrensinger i praksisplasseringen og gjøre den enda mer kompleks.

6 Inntakskvalitet

6.1 Rekrutteringstiltak

Lektorprogrammets rekrutteringstiltak gjennomføres i stor grad i regi av UV-fakultetet og UiO sentralt. Hvert år ansettes det studenter som jobber med rekruttering ved å besøke videregående skoler i Oslo og området rundt Oslo.

Hvert år arrangeres også Åpen dag, hvor elever fra videregående skoler kan besøke campus og bli presentert for de ulike studieprogrammene ved UiO. Lektorprogrammet blir presenter gjennom Det utdanningsvitenskapelige fakultet på Helga Eng's hus. Det blir vanligvis holdt et informasjonsmøte med praktisk informasjon om programmene ved fakultetet og en eller flere faglige presentasjoner fra vitenskapelig ansatte. De siste årene har oppmøtet til disse variert fra ca. 80 til 6 elever. Administrativt ansatte ved Lektorprogrammet står også på stand på Helga Eng's hus og kan svare på spørsmål fra elevene.

Tilbakemeldinger fra administrative ansatte er at det er krevende å planlegge disse dagene. Det er spesielt krevende å finne måter der Lektorprogrammet blir synlig gjennom UV-fakultetet sin felles presentasjon på med tanke på at de ulike programmene ofte tiltrekker seg ulike elevtyper. De melder om at det ville være ønskelig å kunne tilby informasjonsmøter og faglige presentasjoner som kun retter seg til potensielle lektorstudenter. Det meldes også om at Lektorprogrammet med fordel kunne vært synlig på de samarbeidende fakultetene for å fange opp potensielle studenter som for eksempel er interessert i fag som engelsk eller samfunnsfag.

Programmets nettsider har også synlig informasjon om hvordan man søke på programmet, og hvilke opptakskrav som gjelder.

6.2 Opptak

Studenter som søker opptak til Lektorprogrammet, gjør dette ved å søke direkte på ønsket studieretning gjennom Samordna opptak. Det er spesielle opptakskrav til Lektorprogrammet som er i tråd med nasjonale bestemmelser og er felles for alle lærerutdanningene i Norge. I tillegg til generell studiekompetanse må søkere til studieretningene inne, humaniora og samfunnsfag ha:

- minimum 35 skolepoeng *og*
- et gjennomsnitt på minimum karakteren 3,0 i norsk (393 timer) *og*
- et gjennomsnitt på minimum karakteren 4,0 i matematikk (224 timer). Har du bestått et programfag i matematikk (S1, S2, R1 eller R2), dekker søkerne kravet uansett karakter i dette programfaget.

Kravet om 4 i matematikk ble innført i 2016. Fram til da var det krav om minst 3 i matematikk. Søkere til studieretning realfag må i tillegg til disse kravene ha:

- Matematikk R1 (eller Matematikk S1 og S2) + R2

Og én av disse:

- Fysikk (1+2)
- Kjemi (1+2)
- Biologi (1+2)

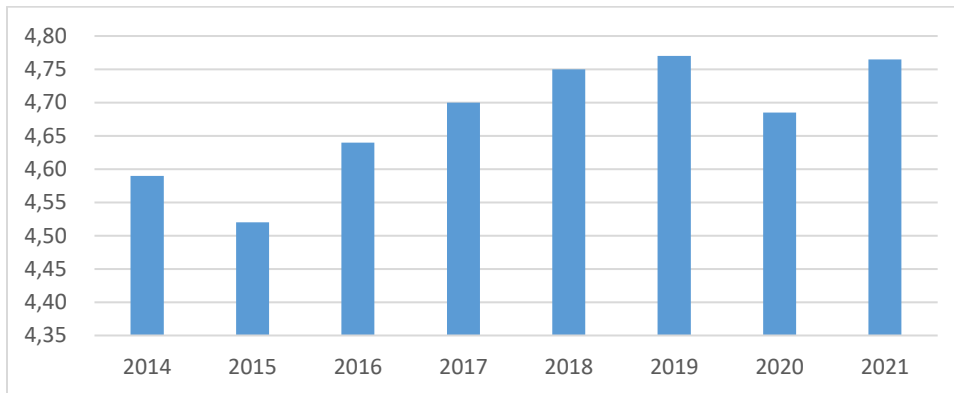
PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

- Informasjonsteknologi (1+2)
- Geofag (1+2)
- Teknologi og forskingslære (1+2)

Det er følgende antall studieplasser på de ulike studieretningene: 25 i fremmedspråk, 40 i engelsk, 65 i nordisk, 86 i kultur- og samfunnsfag og 70 i realfag. Det er etablert praksis i høyere utdanning å tilby plass til flere studenter enn det er studieplasser til, for å sikre at plassene fylles opp hvis en søker takker nei, og fordi det antas at flere studenter faller fra i løpet av studiet.

6.3 Søkertall og poenggrenser

Søkertallene til lektorutdanningen ved UiO økte jevnt fra 2014 til 2017, men har etter dette gått gradvis ned fram til opptaket 2021. Høsten 2017 var det 14,65 søkere per studieplass mot 9,68 i 2021. Selv om søkertallene har gått nedover og flere av studieretningene har tilbudt studieplass til alle kvalifiserte søkere, er det ikke noe som tyder på at det er faglig svake studenter som har takket ja til studieplass på programmet. Som det framkommer i figur 3, har karakternivået på studentene som begynner holdt seg på et høyt nivå på tross av at søkertallene har gått ned.

Figur 3. Median for karaktersnitt for møtte studenter

Fra og med høsten 2016 ble engelsk tilbudt som egen studieretning i lektorprogrammet. I tidligere år har studieløp med fagområdet engelsk inngått i studieretningen for fremmedspråk. Det foreligger derfor ikke opplysninger om studieretningen før 2016. Studieretning engelsk har hatt flest søkere per studieplass med over 20 søkere per studieplass. Nordisk har jevnt over hatt lavest antall søkere per studieplass og hadde høsten 2020 bare 7,46 søkere per studieplass.

Tabell 4 til 8 viser antall søkere, antallet som fikk tilbud om studieplass, hvor mange av disse som takket ja, og det antallet som har møtt og betalt semesteravgift i første semester.

Tabell 4. Søkertall fremmedspråk

Årskull	Antall søkere	Søkere førstevalg	Tilbud studieplass	Takket ja studieplass	Møtt/semester-registrert
2014	618	122	117	87	74
2015	565	93	112	70	63
2016	339	53	50	39	38
2017	314	50	45	25	21
2018	396	56	46	30	28
2019	306	58	50	36	35
2020	269	31	40	27	26
2021	218	31	34	16	15

Tabell 5. Søkertall engelsk

Årskull	Antall søkere	Søkere førstevalg	Tilbud studieplass	Takket ja studieplass	Møtt/semester-registrert
2016	732	108	73	53	50
2017	866	173	72	44	35
2018	963	133	70	50	46
2019	808	95	80	47	44
2020	803	95	91	49	46
2021	706	76	90	49	44

Tabell 6. Søkertall kultur- og samfunnsfag

Årskull	Antall søkere	Søkere førstevalg	Tilbud studieplass	Takket ja studieplass	Møtt/semester-registrert
2014	1427	292	158	109	105
2015	1428	271	155	117	100
2016	1234	251	155	108	101
2017	1458	305	155	114	103
2018	1386	321	155	98	92
2019	1240	241	155	115	106
2020	1161	204	136	96	87
2021	989	185	135	89	83

Tabell 7. Søker tall nordisk

Årskull	Antall søkere	Søkere førstevalg	Tilbud studieplass	Takket ja studieplass	Møtt/semester-registrert
2014	530	97	119	98	93
2015	523	83	117	85	86
2016	502	93	117	76	73
2017	686	131	117	81	75
2018	572	92	114	82	74
2019	548	98	117	84	78
2020	485	71	109	78	73
2021	389	54	75	53	52

Tabell 8. Søker tall realfag

Årskull	Antall søkere	Søkere førstevalg	Tilbud studieplass	Takket ja studieplass	Møtt/semester-registrert
2014	649	79	101	71	56
2015	721	83	121	84	69
2016	794	124	133	84	77
2017	868	117	135	90	87
2018	744	102	124	85	76
2019	724	112	115	79	72
2020	648	102	96	65	60
2021	487	81	78	54	49

Tabell 9 og 10 viser poenggrensene for opptak til de ulike studieretningene. De oppgitte poenggrensene viser karaktersnittet for den søkeren med det laveste karaktersnittet som fikk opptak til studieretningen og ikke gjennomsnittskaraktene for studenter som er tatt opp på programmet. Til og med 2019 har poenggrensene i all hovedsak vært stigende, mens fra og med høsten 2020 kom alle kvalifiserte søkere inn på tre av fem studieretninger. Studieretning kultur- og samfunnsfag skiller seg ut med de høyeste poenggrensene, som steg også høsten 2021 på tross av synkende søker tall.

Tabell 9. Poenggrense for søkere med 1. gangs vitnemål

Årskull	Kultur- og samfunnsfag	Nordisk	Realfag	Fremmedspråk	Engelsk
2014	47,2	40,0	Alle	39,8	-
2015	47,7	40,4	Alle	Alle	-
2016	47,6	40,0	43,4	43,8	44,0
2017	48,5	44,8	45,5	42,9	45,0
2018	49,6	42,5	Alle	44,3	47,0
2019	49,6	43,3	Alle	46,8	46,5
2020	50,0	Alle	Alle	Alle	46,4
2021	49,6	Alle	Alle	Alle	44,1

Tabell 10. Poenggrense for søkere med tilleggspoeng

Årskull	Kultur- og samfunnsfag	Nordisk	Realfag	Fremmedspråk	Engelsk
2014	50,8	40,6	Alle	44,3	-
2015	51,4	41,8	Alle	Alle	-
2016	51,3	40,0	44,0	48,7	47,7
2017	53,4	46,3	46,2	46,2	49,1
2018	55,0	49,2	Alle	53,6	52,5
2019	54,3	48,0	Alle	49,0	50,0
2020	55,0	Alle	Alle	Alle	49,3
2021	55,5	Alle	Alle	Alle	48,0

Januar 2022 fastsatte Kunnskapsdepartementet en endring i forskrift om opptak til høyere utdanning. Fra og med Samordna opptak 2022 kan søkere få opptak til grunnskolelærerutdanning og femårig lektorutdanning med a) minimum 35 skolepoeng og minimum karakteren 3,0 i norsk og 4,0 i fellesfaget matematikk eller b) minimum 40 skolepoeng og minimum karakteren 3,0 i norsk og 3,0 i fellesfaget matematikk. Dette nye opptakskravet kan potensielt gi flere kvalifiserte søkere til Lektorprogrammet, men i oppfølgingen av programevalueringen bør det uansett arbeides strategisk for å styrke rekrutteringen til programmet.

6.4 Søkernes alder og geografiske tilhørighet

Tabell 11 viser alderen til søkere som møtte til studiet, fordelt på opptaksår. Hovedtyngden av de som begynner på studiet, er helt klart mellom 19 og 24 år. Dette er naturlig både med tanke på at det er et femårig studium, og at store deler av studiet består av emner på lavere grads nivå. Eldre søkere vil muligens heller søke seg til utdanninger som er kortere, og mange av disse har allerede avlagt høyere utdanning eller er i jobb. Kjønnssammensetningen blant førsteprioritetssøkerne har siden 2014 ligget stabilt på i overkant av 60 % kvinner og i underkant av 40 % menn.

Tabell 11. Alderssamenesetningen til møtte studenter på Lektorprogrammet

Årstall	18-	19-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59
2014	1	287	29	5	1	2	1	0	0
2015	1	276	26	7	2	0	0	1	1
2016	0	268	40	6	8	4	0	1	1
2017	0	269	31	5	4	2	0	0	0
2018	0	260	34	7	1	3	0	1	0
2019	1	268	32	8	2	2	0	0	0
2020	0	230	33	7	1	1	1	0	0
2021	0	185	28	9	1	0	0	0	0

Tabell 12. Førsteprioritetssøkeres hjemstedsfylke

Årstall	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Agder	38	21	42	30	41	38	28	19
Innlandet	43	37	51	49	55	53	27	22
Møre og Romsdal	22	20	19	23	14	12	13	12
Nordland	17	16	15	16	16	11	5	13
Oslo	142	127	138	134	148	123	129	117
Rogaland	20	22	26	36	29	32	19	21
Troms og Finnmark	8	8	21	18	10	16	10	9
Trøndelag	13	13	24	14	22	8	16	13
Vestfold og Telemark	64	61	54	65	49	47	47	30
Vestland	21	20	18	30	26	19	24	20
Viken	202	185	238	264	248	243	183	149
Ukjent	1	4	7	2	1	2	2	2

Tabell 12 viser hvor i landet førsteprioritetssøkerne kommer fra. Det er tydelig at den største delen av søkerne kommer fra Oslo og Viken mellom 2014 og 2021. På grunn av den store nedgangen i søkere fra Viken de to siste årene kan det være hensiktsmessig å sette inn ekstra rekrutteringstiltak i dette fylket framover.

7 Resultatkvalitet

7.1 Gjennomføring

Tabell 13 viser oversikt over andel fullførte kandidater per kull med oppstart mellom 2011 og 2017. 2014-kullet var det første som gjennomførte programmet etter innføring av ny rammeplan. Blant disse gjennomførte drøyt 32 % programmet på normert tid etter 10. semester. Dette er mer enn 4.5 % flere enn for 2013-kullet og mer enn 7 % flere enn for 2011-kullet. For 2015-kullet er gjennomføringsandelen litt lavere enn i 2014, men det er en økning i andelen som har fullført etter 11. semester. Det er en rekordhøy andel som gjennomfører på normert tid blant studentene på 2016-kullet. Det er mange studenter som trenger mer enn 10 semestre for å fullføre programmet, og det er en betydelig andel som fullfører programmet i løpet av de to påfølgende årene. Det er en svært liten andel som ikke har klart å fullføre i løpet av 7 år (14 semestre), som fullfører programmet. Gjennomføringstallene tar ikke høyde for permisjoner og planlagt redusert studieprogresjon

Tabell 13. Andel fullførte kandidater per kull med oppstart mellom 2011 og 2017

Semester	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,30 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,30 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,30 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,60 %	0,00 %	0,00 %	0,96 %
7	0,39 %	0,00 %	0,36 %	0,60 %	0,00 %	0,30 %	0,96 %
8	0,78 %	0,00 %	0,36 %	1,81 %	4,60 %	3,61 %	4,47 %
9	0,78 %	0,00 %	0,36 %	2,11 %	5,52 %	4,22 %	
10	25,00 %	25,82 %	27,50 %	32,02 %	30,37 %	35,84 %	
11	32,03 %	29,82 %	30,36 %	34,44 %	35,28 %		
12	37,11 %	37,82 %	37,50 %	41,99 %	41,10 %		
13	38,28 %	40,00 %	38,57 %	45,32 %			
14	39,45 %	42,18 %	40,00 %	46,22 %			

Tabell 14 til 18 viser at det er noe variasjon mellom de ulike studieretningene. Studieretning kultur- og samfunnsfag har jevnt over hatt en høyere gjennomføringsgrad enn de andre studieretningene. Tallene har holdt seg stabilt høye over tid, og selv om det er en oppgang i gjennomføringen for 2015-kullet, er det ikke noe som tyder på at der er snakk om en stabil og systematisk økning. På studieretning nordisk er det derimot tydelig at gjennomføringen har hatt en positiv utvikling og er den studieretningen som har hatt den største økningen i både antall som gjennomfører på normert tid, og som gjennomfører etter ett til tre ekstra semestre.

Gjennomføringen i studieretning realfag varierer fra år til år. 2014-kullet kan vise til gode gjennomføringstall etter fire ekstra semestre, og 47,13 % av 2015-kullet har klart å fullføre etter to ekstra semestre. Det er kun 25,97 % av 2016-kullet som gjennomførte på normert tid. Dette er betydelig

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

mindre enn de øvrige studieretningene. Det er mye som tyder på at studentene på realfag trenger mer tid på å fullføre enn øvrige studenter på programmet.

Studieretning engelsk ble tilbudt første gang høsten 2016. Tidligere lå denne studieretningen under studieretning fremmedspråk. Det er derfor ikke mulig å si noe om tendens over tid, men det var kun 30,61 % som gjennomførte programmet på normert tid. Utskillingen av engelsk som egen studieretning gjør det også vanskelig å si noe om tendensen på fremmedspråk, men det kan se ut som om gjennomføringen her går opp. Selv om det er en liten nedgang i gjennomføringen for 2015-kullet, gjennomførte hele 42,86 % av 2016-kullet på normert tid.

Tabell 14. Andel kvalifikasjoner studieretning engelsk

Semester	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	
6	0,00 %	3,13 %	0,00 %		
7	0,00 %	3,13 %	0,00 %		
8	2,04 %	6,25 %			
9	2,04 %				
10	30,61 %				
11					

Tabell 15. Andel kvalifikasjoner fremmedspråk

Semester	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,25 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,25 %	0,00 %	0,00 %
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,25 %	0,00 %	0,00 %
6	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,50 %	0,00 %	0,00 %
7	1,96 %	0,00 %	0,00 %	2,50 %	0,00 %	0,00 %
8	1,96 %	0,00 %	0,00 %	5,00 %	1,54 %	5,71 %
9	1,96 %	0,00 %	0,00 %	5,00 %	1,54 %	5,71 %
10	15,69 %	20,37 %	14,29 %	30,00 %	26,15 %	42,86 %
11	19,61 %	24,07 %	17,46 %	31,25 %	30,77 %	
12	21,57 %	31,48 %	22,22 %	37,50 %	32,31 %	
13	21,57 %		25,40 %	38,75 %		
14	23,53 %	31,48 %	26,98 %	41,25 %		

Tabell 16. Andel kvalifikasjoner kultur- og samfunnsfag

Semester	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
7	0,00 %	0,00 %	1,09 %	0,00 %	0,00 %	1,05 %
8	1,04 %	0,00 %	1,09 %	0,97 %	6,25 %	3,16 %
9	1,04 %	0,00 %	1,09 %	1,94 %	7,29 %	3,16 %
10	31,25 %	31,73 %	33,70 %	33,98 %	37,50 %	42,11 %
11	41,67 %	34,62 %	36,96 %	35,92 %	43,75 %	
12	46,88 %	46,15 %	48,91 %	41,75 %	52,08 %	
13	48,96 %	48,08 %	50,00 %	46,60 %		
14	51,04 %	52,88 %	51,09 %	46,60 %		

Tabell 17. Andel kvalifikasjoner nordisk

Semester	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
7	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
8	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,06 %	5,75 %	5,26 %
9	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,06 %	5,75 %	6,58 %
10	20,63 %	22,97 %	29,17 %	31,91 %	34,48 %	38,16 %
11	28,57 %	29,73 %	30,56 %	36,17 %	39,08 %	
12	34,92 %	35,14 %	36,11 %	47,87 %	47,13 %	
13	34,92 %	37,84 %	36,11 %	48,94 %		
14	34,92 %	39,19 %	38,89 %	48,94 %		

Tabell 18. Andel kvalifikasjoner realfag

Semester	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
5	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
7	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
8	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	4,05 %	2,60 %
9	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	6,76 %	3,90 %
10	30,23 %	22,50 %	32,00 %	30,36 %	21,62 %	25,97 %
11	32,56 %	25,00 %	36,00 %	32,14 %	25,68 %	
12	39,53 %	30,00 %	38,00 %	37,50 %	47,13 %	
13	41,86 %	32,50 %	38,00 %	44,64 %		
14	41,86 %		38,00 %	46,43 %		

Tabell 19 viser studiepoengproduksjonen per aktive student fordelt på semester og kull.

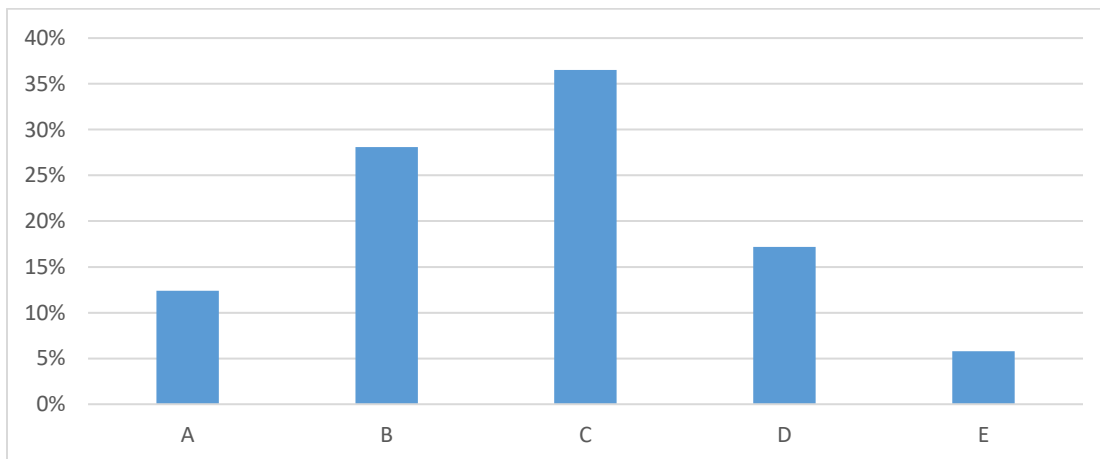
Studiepoengproduksjonen er lavest i begynnelsen av studiet og stiger i løpet av studiet. Det er mulig at dette skyldes at studentene blir dyktigere studenter og i større grad klarer å gjennomføre emnene over tid. Det kan også skyldes at svake studenter faller fra studieprogrammet. Mest sannsynlig skyldes det kombinasjon av disse to faktorene.

Studiepoengproduksjonen har over tid vært høyere i 7. semester, som er det semesteret som inneholder 30-poengsemnet PROF4045 for de studentene som følger normert studieløp. Det er som forventet lavere produksjon etter 10. semester, som er det semesteret der studentene som følger normert studieproduksjon, leverer masteroppgaven. Den forholdsvis høye produksjonen i 11., 12. og 13. semester reflekterer at mange studenter trenger ekstra tid for å fullføre studiet. Det ser ut til at det har vært en oppgang i antall studiepoeng per semester siden 2014.

Tabell 19. Studiepoengproduksjon per semester

Semester	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	22,0	21,8	22,4	24,2	24,3	25,2	24,4
2	23,1	23,2	24,4	24,4	24,9	27,6	25,5
3	25,8	24,9	26,8	26,0	26,5	27,5	
4	25,4	24,6	27,0	27,3	29,8	27,3	
5	23,1	25,0	22,8	23,9	29,5		
6	26,9	26,7	27,4	28,4	29,6		
7	28,1	27,7	28,5	29,1			
8	26,0	24,8	27,8	26,9			
9	27,8	26,6	28,3				
10	27,0	24,8	25,6				
11	22,1	20,4					
12	21,7	20,2					
13	22,3						
14	13,4						

Figur 5 viser karakterfordelingen for alle emner lektorstudentene har avlagt med ståkarakter på programmet mellom 2014 og 2020. Hovedvekten ligger på karakteren C, og det er langt flere som har fått A og B enn det er som har fått D og E. Strykprosenten på hele programmet i samme periode ligger på 6,8 %. Siden det er svært mange emner som inngår i Lektorprogrammet, er det utenfor rammene av denne programevalueringer å presentere en fullstendig karakteroversikt over alle emner som avlegges av lektorstudentene. Det er imidlertid tydelig at det de emnene som avlegges tidlig i studieløpet, har de svakeste resultatene og den høyeste strykeprosenten, og at studentene får bedre karakterer og stryker i mindre grad senere i studieløpet.

Figur 5. Karakterfordeling i Lektorprogrammet

Det er også stor variasjon mellom fakultetene. Strykprosenten blant lektorstudenter som avlegger emner, er 2,3 % på TF, 3,9 % på HF, 10,6 % på MN, 2,6 % på SV og 3 % på UV.

7.2 Frafall

Det har i flere år vært et uttalt mål å redusere frafallet i lektorutdanningen ved UiO, og det har blitt satt i gang flere tiltak etter at den nye forskriften ble innført i 2014, for å hindre at studentene faller fra i løpet av studiet. Det er flere årsaker til at studenter faller fra studiet underveis. Noen velger selv å slutte på programmet og melder fra om dette. Det har blitt gjort forsøk på å finne ut hvorfor studentene velger å slutte ved å innhente informasjon om dette i etterkant, men det har vært svært lav svarprosent på disse undersøkelsene. Studentene oppgir ofte at de har kommet inn på andre studier. Det viser seg imidlertid at det er svært liten mobilitet mellom de ulike programmene på UiO ut fra de tallene som kan hentes fra Tableau. Noen velger også å slutte på studiet fordi de opplever at studiet ikke innfridde forventningene de hadde da de søkte.

Mange studenter har en forventning om at de skal begynne på en utdanning som ligner på grunnskolelærerutdanningen, og at de skal gå i en klasse i fem år. Det er en vanlig tilbakemelding fra lektorstudenter at de opplever at de faller mellom to stoler, og ikke føler tilhørighet verken til Lektorprogrammet eller til disiplinfagene. I NOKUTs undersøkelse blant lektorstudenter som har falt fra programmet, oppgir 51 % av de frafalte UiO-studentene at opplevelsen av en svak tilhørighet til lektorutdanningen hadde stor betydning for at de sluttet på programmet. 65 % av frafalte studenter på realfag oppgir likevel at de følte seg tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter.

Det er også flere som melder fra om at de ikke klarer å henge med faglig. NOKUTs undersøkelse blant frafalte studenter oppgir kun 17 % av de frafalte fra UiO at studiefagene var for vanskelige og en avgjørende årsak til at de sluttet på programmet for studenter på samtlige studieretninger, mens hele 45 % av realfagstudentene oppgir det samme. Det fins lite informasjon om hvor godt studentene setter seg inn i studiets organisering og forventede nivå før de søker seg inn på programmet.

Rekrutteringsinformasjonen er ofte forholdvis kort og har lite fokus på dette. Det er heller ikke å forvente at studentene har innsikt i hvor godt de kommer til å håndtere en studiehverdag med mye frihet og store krav til selvstrukturering.

Det er også en gruppe studenter som får inndratt studieretten av Lektorprogrammets administrasjon på grunn av lav studieprogresjon eller udokumentert fravær i mer enn ett semester. Studenter som ikke klarer å opprettholde en studieprogresjon på minst 50 prosent av normert progresjon og ikke semesterregistrerer seg, vil få inndratt studieretten i henhold til UiO retningslinjer. Studenter kan i prinsippet beholde studieretten i 10 år (20 semestre) dersom de avlegger 30 studiepoeng i semesteret.

Tabell 20. Andel frafall på Lektorprogrammet

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,36 %	0,36 %	1,21 %	3,68 %	1,20 %	0,64 %	0,65 %	1,57 %	0,73 %
2	7,03 %	9,45 %	12,14 %	12,08 %	12,27 %	11,14 %	8,63 %	8,12 %	7,86 %	10,55 %
3	26,56 %	27,27 %	29,64 %	30,51 %	23,62 %	25,30 %	23,00 %	18,18 %	16,67 %	26,18 %
4	33,20 %	29,09 %	34,29 %	31,42 %	26,07 %	27,71 %	26,20 %	22,40 %	20,13 %	
5	35,94 %	41,82 %	40,71 %	39,88 %	34,36 %	33,13 %	30,99 %	24,03 %	26,42 %	
6	36,72 %	42,55 %	43,93 %	41,09 %	34,97 %	34,04 %	33,55 %	25,32 %		
7	42,58 %	46,91 %	46,07 %	43,20 %	39,88 %	36,14 %	34,82 %	29,22 %		
8	42,97 %	49,82 %	46,43 %	44,71 %	40,80 %	37,65 %	35,46 %			
9	48,83 %	52,73 %	47,86 %	46,22 %	41,72 %	40,36 %	37,38 %			
10	50,39 %	52,00 %	50,71 %	44,41 %	43,25 %	39,16 %				
11	51,95 %	55,27 %	51,07 %	45,62 %	44,48 %	48,19 %				
12	52,34 %	54,91 %	52,14 %	47,43 %	46,63 %					
13	55,86 %	57,09 %	52,86 %	47,13 %	46,63 %					
14	57,03 %	56,00 %	53,57 %	48,94 %						

Tabell 20 viser frafallet for studenter fordelt på kull og semester på alle studieretningene på programmet. Andelen frafall har vært høyest tidlig i studiet, og da spesielt 3. og 4. semester. Siden 2014-kullet ser vi en nedgang i frafallet i disse semestrene fram til 2020-kullet, som har hatt en stor oppgang i frafallet 3. semester, sammenlignet med de to siste årene. Det er stor sannsynlighet at tiltakene under koronapandemien har påvirket frafallet for dette kullet. Dette kullet har ikke fått trukket studieretten gjennom studieadministrative rutiner. Tallene reflekterer derfor kun de som har sluttet eller uteblitt av egen vilje. Det er mulig frafallstallet for dette kullet stiger ytterligere etter at studierettene trekkes høsten 2021. Som det framkommer av tabell 21 til 26, er det store variasjoner mellom de ulike studieretningene for dette kullet. Real-fag og kultur- og samfunnsfag har ikke hatt noen store endringer, mens nordisk og spesielt fremmedspråk og engelsk har en stor økning i frafallstallene for 2020-kullet.

Dersom man ser bort fra 2020-kullet, har frafallet tydelig sunket siden 2014. Den mest synlige nedgangen kan man se i frafallstallene for 3. semester for 2018 og 2019-kullet. Det er mulig at dette kan forklares av en endring i rutinene rundt inndragning av studieretter, men det er tydelig at det er en positiv utvikling i frafallstallene mellom 2014 og 2019 også senere i løpet.

Som nevnt er det relativt få UiO-studenter som oppgir i NOKUTs undersøkelse blant frafalte studenter at det faglige nivået var for høyt, og at dette var en avgjørende faktor for at de sluttet på programmet. Det er likevel mye som tyder på at studenter med svake faglige prestasjoner faller lettere fra enn sterkere studenter. Tabell 21 viser en oversikt over frafallet for studenter med snittkarakter 1 til 2,5, det vil si et karaktersnitt mellom E (1) og midt mellom D (2) og C (3). Som det framkommer av tabellen, er det helt tydelig at frafallet blant disse studentene er markant høyere enn gjennomsnittlig progresjon for samtlige studenter som er tatt opp på programmet. Ut fra dette kan vi trekke slutningen om at svake faglige prestasjoner korrelerer med frafall på Lektorprogrammet.

Tabell 21. Andel frafall med karakter 1 til 2.5

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	4,84 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	4,08 %	6,25 %	3,57 %	14,29 %	9,68 %	3,85 %	6,67 %	6,52 %	5,26 %	4,76 %
3	30,61 %	29,17 %	35,71 %	44,64 %	35,48 %	34,62 %	33,33 %	28,26 %	23,68 %	23,81 %
4	42,86 %	37,50 %	42,86 %	46,43 %	32,26 %	42,31 %	40,00 %	34,78 %	34,21 %	
5	53,06 %	62,50 %	53,57 %	66,07 %	54,84 %	46,15 %	53,33 %	43,48 %	47,37 %	
6	55,10 %	66,67 %	58,93 %	69,64 %	56,45 %	53,85 %	60,00 %	45,65 %		
7	65,31 %	68,75 %	62,50 %	71,43 %	56,45 %	53,85 %	63,33 %	43,48 %		
8	67,35 %	75,00 %	60,71 %	73,21 %	64,52 %	59,62 %	63,33 %			
9	77,55 %	75,00 %	64,29 %	73,21 %	61,29 %	61,54 %	66,67 %			
10	81,63 %	75,00 %	71,43 %	71,43 %	62,90 %	65,38 %				
11	77,55 %	79,17 %	73,21 %	71,43 %	64,52 %	67,31 %				
12	75,51 %	79,17 %	75,00 %	75,00 %	74,19 %					
13	83,67 %	77,08 %	76,79 %	76,79 %	74,19 %					
14	85,71 %	77,08 %	76,79 %	75,00 %						

Det er forholdsvis store variasjoner mellom de ulike studieretningene. Kultur- og samfunnsfag har over tid hatt det laveste frafallet, og det finnes antydninger til at frafallet har gått noe ned de siste årene. Dersom man ser på frafallet i 11. semester, har det ligget noenlunde jevnt tiden 2011. Denne studieretningen ser også ut til å ha blitt minst påvirket av koronarestriksjoner dersom man ser på 2020-kullet.

Tabell 22. Andel frafall kultur og samfunnsfag

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	1,09 %	0,97 %	4,17 %	3,16 %	1,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	6,25 %	5,77 %	7,61 %	6,80 %	14,58 %	14,74 %	9,00 %	10,84 %	1,06 %	8,86 %
3	14,58 %	17,31 %	26,09 %	24,27 %	15,63 %	25,26 %	22,00 %	15,66 %	10,64 %	15,19 %
4	18,75 %	20,19 %	26,09 %	24,27 %	20,83 %	24,21 %	24,00 %	19,28 %	12,77 %	
5	20,83 %	26,92 %	32,61 %	36,89 %	26,04 %	29,47 %	29,00 %	20,48 %	18,09 %	
6	22,92 %	31,73 %	33,70 %	38,83 %	28,13 %	28,42 %	29,00 %	22,89 %		
7	28,13 %	37,50 %	36,96 %	37,86 %	34,38 %	30,53 %	33,00 %	25,30 %		
8	30,21 %	39,42 %	36,96 %	39,81 %	32,29 %	31,58 %	36,00 %			
9	37,50 %	40,38 %	41,30 %	43,69 %	33,33 %	33,68 %	36,00 %			
10	38,54 %	40,38 %	42,39 %	42,72 %	34,38 %	32,63 %				
11	45,83 %	45,19 %	42,39 %	43,69 %	40,63 %	43,16 %				
12	41,67 %	44,23 %	43,48 %	43,69 %	40,63 %					
13	45,83 %	46,15 %	42,39 %	43,69 %	40,63 %					
14	47,92 %	46,15 %	42,39 %	45,63 %						

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

Studieretning nordisk har hatt den mest markante nedgangen i frafallet. Dette gjelder både tidlig og sent i studieløpet. Frafallet i 11. semester har sunket med om lag 23 prosentpoeng fra 2011- til 2016-kullet. Ser man dette i sammenheng med gjennomføringstallene på denne studieretningen, er utviklingen svært positiv.

Tabell 23. Andel frafall nordisk

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	3,19 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,41 %	1,41 %
2	4,76 %	9,46 %	15,28 %	15,96 %	6,90 %	7,89 %	3,80 %	4,94 %	9,64 %	2,82 %
3	33,33 %	25,68 %	31,94 %	25,53 %	19,54 %	22,37 %	20,25 %	12,35 %	12,05 %	26,76 %
4	42,86 %	28,38 %	34,72 %	26,60 %	19,54 %	27,63 %	21,52 %	13,58 %	14,46 %	
5	46,03 %	44,59 %	41,67 %	36,17 %	29,89 %	30,26 %	27,85 %	16,05 %	21,69 %	
6	46,03 %	44,59 %	48,61 %	36,17 %	29,89 %	30,26 %	32,91 %	18,52 %		
7	52,38 %	44,59 %	48,61 %	38,30 %	35,63 %	31,58 %	30,38 %	22,22 %		
8	53,97 %	50,00 %	45,83 %	39,36 %	37,93 %	30,26 %	30,38 %			
9	57,14 %	56,76 %	47,22 %	41,49 %	39,08 %	36,84 %	35,44 %			
10	57,14 %	55,41 %	50,00 %	38,30 %	41,38 %	31,58 %				
11	57,14 %	58,11 %	55,56 %	39,36 %	41,38 %	34,21 %				
12	60,32 %	58,11 %	51,39 %	42,55 %	44,83 %					
13	61,90 %	59,46 %	52,78 %	41,49 %	43,68 %					
14	61,90 %	58,11 %	54,17 %	41,49 %						

Det er lite i frafallstallene som tyder på at realfag har hatt en markant nedgang i andel studenter som faller fra underveis i studiet. Frafallet har riktignok gått ned noe tidlig i studiet, noe som kan ha sammenheng med tiltakene MN har satt inn for å følge opp ferske studenter. Det ser imidlertid ikke ut til at denne nedgangen vedvarer senere i studieløpet. Dersom man ser på tallene for 11. semester, er det ikke noe som tyder på frafallet har gått ned, og andelen som faller fra, ligger over gjennomsnittet for programmet som helhet. En mulig årsak kan være de høye faglige kravene som stilles på masteremnene i realfag. Selv om frafallet ikke har blitt redusert totalt sett, er det likevel viktig å påpeke at tiltakene som har blitt satt i gang fra MN, er positive for de fleste studentene på studieretningen. Det kommer tydelig fram fra NOKUTs undersøkelse blant lektorstudentene at studentene på realfag helt klart er de som i størst grad melder om at de opplevde at de raskt ble integrert på programmet.

Tabell 24. Andel frafall realfag

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	5,41 %	1,30 %	0,00 %	0,00 %	4,29 %	1,79 %
2	6,98 %	22,50 %	14,00 %	16,07 %	14,86 %	14,29 %	13,75 %	9,21 %	14,29 %	19,64 %
3	30,23 %	40,00 %	32,00 %	39,29 %	31,08 %	24,68 %	26,25 %	22,37 %	22,86 %	23,21 %
4	37,21 %	40,00 %	40,00 %	39,29 %	32,43 %	25,97 %	31,25 %	26,32 %	28,57 %	
5	39,53 %	60,00 %	42,00 %	41,07 %	41,89 %	38,96 %	33,75 %	28,95 %	34,29 %	
6	39,53 %	55,00 %	44,00 %	42,86 %	43,24 %	37,66 %	37,50 %	30,26 %		
7	44,19 %	60,00 %	46,00 %	48,21 %	48,65 %	42,86 %	40,00 %	34,21 %		
8	41,86 %	62,50 %	48,00 %	48,21 %	52,70 %	42,86 %	38,75 %			
9	46,51 %	65,00 %	48,00 %	48,21 %	51,35 %	48,05 %	41,25 %			
10	51,16 %	62,50 %	56,00 %	48,21 %	52,70 %	48,05 %				
11	48,84 %	67,50 %	50,00 %	50,00 %	52,70 %	61,04 %				
12	51,16 %	67,50 %	58,00 %	51,79 %	55,41 %					
13	53,49 %	67,50 %	58,00 %	53,57 %	56,76 %					
14	53,49 %		58,00 %	51,79 %						

Studieretningene engelsk og fremmedspråk bør ses under ett, da disse studieretningene var slått sammen fram til 2016, da engelsk ble skilt ut som egen studieretning. Når det gjelder 2020-kullet, skiller disse studieretningene seg klart ut med uvanlig høyt frafall i 3. semester. Dette har trolig sammenheng med studiesituasjonen under koronapandemien, men det uklart hvorfor nettopp disse studieretningene har et mye høyere frafall enn de andre. I løpet av 1. og 2. semester tar studentene innen humaniora og samfunnsfag sitt fag 2. For alle studentene på studieretning engelsk og mange studenter på fremmedspråk er dette et annet språkfag. Dette er også tilfelle for alle studentene på kultur- og samfunnsfag og mange studenter på nordisk. Det kan derfor ikke forklares med at undervisningen i språkfag ikke fungerte tilfredsstillende som digital undervisning. 2017-kullet på fremmedspråk har hatt en uvanlig lav andel av frafalte studenter så langt, og jevnt over kan man si at utviklingen har vært positiv, selv om frafallet ligger noe over gjennomsnittet for programmet som helhet. For studieretning engelsk er tallene svært ujevne, og det er vanskelig å si noe om tendenser siden det første kullet ble tatt opp i 2016.

Tabell 25. Andel frafall studieretning engelsk

Sem	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	4,26 %	0,00 %	0,00 %
2	8,16 %	9,38 %	6,38 %	5,13 %	11,36 %
3	26,53 %	31,25 %	19,15 %	28,21 %	40,91 %
4	32,65 %	37,50 %	29,79 %	30,77 %	
5	34,69 %	43,75 %	25,53 %	38,46 %	
6	46,94 %	46,88 %	23,40 %		
7	44,90 %	46,88 %	31,91 %		
8	51,02 %	46,88 %			
9	46,94 %	46,88 %			
10	46,94 %				

Tabell 26. Andel frafall fremmedspråk

Sem	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	0,00 %	0,00 %	0,00 %	2,50 %	4,62 %	0,00 %	4,55 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2	11,76 %	5,56 %	14,29 %	13,75 %	12,31 %	5,71 %	4,55 %	9,52 %	12,50 %	16,00 %
3	39,22 %	40,74 %	31,75 %	40,00 %	33,85 %	31,43 %	13,64 %	33,33 %	18,75 %	40,00 %
4	47,06 %	40,74 %	42,86 %	42,50 %	35,38 %	34,29 %	18,18 %	38,10 %	25,00 %	
5	50,98 %	55,56 %	52,38 %	48,75 %	44,62 %	34,29 %	22,73 %	47,62 %	31,25 %	
6	50,98 %	53,70 %	55,56 %	50,00 %	43,08 %	31,43 %	22,73 %	47,62 %		
7	58,82 %	59,26 %	58,73 %	53,75 %	44,62 %	34,29 %	22,73 %	47,62 %		
8	56,86 %	62,96 %	61,90 %	56,25 %	44,62 %	40,00 %	22,73 %			
9	62,75 %	64,81 %	60,32 %	55,00 %	47,69 %	40,00 %	22,73 %			
10	62,75 %	64,81 %	61,90 %	52,50 %	49,23 %	42,86 %				
11	58,82 %	64,81 %	61,90 %	53,75 %	46,15 %					
12	62,75 %	64,81 %	63,49 %	56,25 %	49,23 %					
13	68,63 %		66,67 %	55,00 %						
14	70,59 %	66,67 %	65,08 %	56,25 %						

7.3 Tiltak mot frafall og for økt gjennomføring

Det har lenge vært uttalt at studentene har en svak tilhørighet til programmet, og at de også sliter med å føle tilhørighet til disiplinlagene. Det er en vanlig oppfatning at studiet er fragmentert, at det er liten sammenheng mellom de ulike komponentene, og at dette har en stor påvirkning på de høye frafallstallene. Det arbeides derfor strategisk for å styrke studentenes tilhørighet til programmet. Dette handler dels om å utvikle en profesjonsidentitet som lærer, dels om å utvikle en fagidentitet i disiplinlagene.

Universitetsstyret ved UiO tildelte i styremøtet 24. og 25. juni 2014 strategiske midler til de samarbeidende fakultetene i Lektorprogrammet for å styrke strategiske satsninger. I bevilgningen fra Universitetsstyret står det at midlene skal brukes til 1) utvikling og gjennomføring av skolerettede emner ved fakultetene og 2) kull og programtiltak for alle studentene på Lektorprogrammet.

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

HF og MN ble tildelt to millioner, og SV og UV ble tildelt en halv million hvert år i 2015-2017. TF søkte ikke om strategiske midler og fikk følgelig ingen bevilgning.

HF brukte sine strategiske midler til å ansette erfarne faglærere, som omtales som Praksis 2-ere, fra videregående skoler i den perioden bevilgningen ble tildelt. Disse var tilknyttet de ulike instituttene, som avgjorde hvilke arbeidsoppgaver disse lærerne skulle ha i tilknytning til Lektorprogrammet. Ved IAKH har det blitt opprettet egne seminargrupper for lektorstudentene, slik at de kan studere sammen med andre lektorstudenter, og det kan legges til rette for en mer skolerettet seminarundervisning.

SV har brukt sine strategiske midler til delfinansiering av en førsteamanuensisstilling med hovedansvar for å følge opp Lektorprogrammet ved fakultetet. SV har to emner som er spesielt rettet mot lektorstudentene, SVLEP3090, som er bachelor-oppgaven, og SVLEP1000, som er et innføringsemne for alle studenter som ta samfunnsfag som fag 1 eller fag 2. SVLEP1000 ble tilbudt første gang høsten 2020.

MN har iverksatt en rekke tiltak rettet mot lektorstudentene og Lektorprogrammet. Noen av tiltakene er knyttet til bruk av de strategiske midlene, mens andre tiltak finansieres med andre midler. I forbindelse med de strategiske midlene og satsingen på realfagslektoren har MN ansatt en utdanningsleder for studieretning realfag og en biologilektor i en 20 % stilling med spesielt fokus på lektorstudentene og gruppeundervisning ved Institutt for biovitenskap (IBV). Det har blitt jobbet med å skolerette flere av emnene som inngår i studieretningen, blant annet ved å ansette lektorstudenter som gruppelærere ved noen av emnene, samt et pilotprosjekt med gruppeundervisning med fokus på læring og læringsformer.

Lektorstudentene har fått en egen avdeling i biblioteket på Vilhelm Bjerknes hus (Lektorkroken). Det har også blitt satt i gang en del faglig-sosiale tiltak som programseminar, fagkvelder og andre sosiale tiltak. Studentene på studieretning realfag får, som de øvrige studentene på MN, tilbud om personlig veiledningssamtale i løpet av 2. semester på studiet. Alle 1. semesterstudenter deltar på programseminar med overnatting og sosialt og faglig innhold ved studiestart. I NOKUTs undersøkelse blant frafalte studenter er realfagstudentene helt klart den gruppen som i minst grad oppgir at manglende tilknytning til programmet var en avgjørende årsak til at de sluttet på programmet. På tross av dette har det ikke studieretning realfag hatt noen tydelig nedgang i frafallet.

UV ved ILS brukte de strategiske midlene til å opprette en mentorordning for lektorstudentene. Tiltaket er satt i gang for å øke lektorstudentenes tilknytning til studieprogrammet, skape kulltilhørighet blant studentene, styrke læreridentiteten og motvirke frafall. Mentorordningen er videreført under navnet Profesjonsrettet mentorordning, PROMO. Hver PROMO-gruppe ledes av en mentor som til daglig er lærer i skolen, og som underviser i de samme fagene som studentene studerer. PROMO-mentoren har jevnlig møter med studentene gjennom hele det femårige programmet og fremmer opplevelse av sammenheng mellom det studentene lærer på ulike læringsarenaer (på campus og i praksis i skolen). Det er gjort innsamling av dokumentasjon og evaluering av gjennomføringen av både studenter og involverte mentorer. Evalueringene av PROMO blant både studenter og mentorer er positive. Funnene indikerer at lektorstudenter tidlig i studieløpet har behov for tiltak som bidrar til at de blir kjent med andre lektorstudenter som følger samme studieløp, men at organisatoriske tiltak som skal bidra til sosial integrasjon, også bør ha et innhold som er relevant for utdanningens formål. Gjennom PROMO får studentene etablert et faglig-sosialt nettverk der de møter erfarne faglærere og medstudenter med samme fagkombinasjon. PROMO bidrar derfor også til å skape et godt læringsmiljø, samt til å styrke sammenhengene mellom studiene og profesjonen.

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

I perioden etter innføringen av ny studiemodell har det blir jobbet kontinuerlig med å utvikle studieveiledningstilbudet ved Lektorprogrammet. Tidligere måtte studentene reservere veiledningstime gjennom UV-studieinfo, og selve veiledningen ble gjennomført i et lite avlukke med innsyn fra alle forbigående. Omleggingen innebar en todeling av studieveiledningstilbudet. Det tilbys åpen veiledningstid mellom 12:30 og 14:00 der studentene kan stikke innom kontoret til en erfaren studieveileder. Fra og med våren 2020 har dette blitt tilbudt i Zoom hvor studentene kan stikke innom et åpent Zoom-rom. Det er også mulig å booke en veiledningstime på 45 minutter gjennom et elektronisk bookingsystem. Disse veiledningene gjennomføres i Zoom eller på studieveilederens kontor. Det er også flere studenter som får kontinuerlig oppfølging av en studieveileder. Dette gjelder spesielt studenter som har problemer med gjennomføring og har hatt lav progresjon og dårlige resultater. Studentene får hjelp til å strukturere studiehverdagen, lage planer for gjennomføring og oppfølging knyttet til spesifikke delmål. Det er også rom for å tilby emosjonell støtte og jobbe med motivasjon og selvfølelse blant studentene. Begge typer veiledning er godt besøkt.

Som nevnt er det en stor gruppe studenter som får inndratt studieretten hvert semester på grunn av lav studieprogresjon eller udokumentert fravær. Disse studentene får varsel om dette i forkant og tilbud om en veiledningssamtale for å se om det er noe studieveilederne kan gjøre for å legge til rette for at de kan beholde studieretten og fullføre studiet. Studentene får hjelp til å sette opp en realistisk plan for gjennomføring og praktiske råd om studieteknikk. Det blir stilt uttalte krav om gjennomføring som betingelse for å opprettholde studieretten. Flere av disse studentene får tilbud om oppfølging over tid. De som klarer å følge disse planene og endre studievanene sine, pleier å klare seg godt, men det er også en del som ikke klarer å følge opp forpliktelsene som kreves ved å ta en høyere utdanning. Det er mulig at nedgangen i frafallet tidlig i studieløpet skyldes dette tiltaket ved at en del studenter får beholde studieretten lenger enn det som tidligere var vanlig. Flere av disse studentene mister studieretten senere i studieløpet, men mange klarer også å opprettholde studieprogresjonen. Det er mulig at denne oppfølgingen kommer for sent, og at man burde fokusere på å fange opp studenter med lav studieprogresjon allerede rett etter 1. semester.

Siden innføringen av ny studiemodell og de strategiske tiltakene ble igangsatt, har frafallet i Lektorprogrammet gått gradvis ned. Det er vanskelig å dokumentere i hvilken grad denne nedgangen skyldes tiltakene som har blitt satt i gang. En rekke endringer har skjedd parallelt som kan ha bidratt til å redusere frafallet, og det er vanskelig å identifisere om noen av disse har hatt påvirkning på nedgangen i frafallet. Flere av tiltakene er rettet mot forhold i undervisningen, eller er tilbud som krever at studentene inntar en aktiv rolle i livet på campus. Dette er positive tiltak som alle studentene på programmet drar nytte av, også de studentene som ville ha fullført uten disse tiltakene.

En av hovedutfordringene knyttet til å få ned frafallstallene er at studenter som sliter med lav motivasjon, manglende evne til å strukturere studiehverdagen og dårlige resultater, ofte uteblir fra disse tiltakene. De unnlater også å ta kontakt eller har liten oversikt over hvor de kan få hjelp til å gjøre studiehverdagen overkommelig. Tilbakemeldinger i forbindelse med veiledningssamtaler med studenter som står i fare for å få inndratt studieretten på programmet, er at de skammer seg over de svake prestasjonene sine, og at de ikke har hatt lyst til å ta kontakt på grunn av dette. Siden frafallstallene blant studenter med dårlige karakterer helt klart er høyere enn blant studenter på programmet sett under ett, kan det være mye å hente på å fokusere på denne studentgruppen, for eksempel med mer aktivt oppsøkende veiledningstilbud.

I oppfølgingen av programevalueringen bør programledelsen samarbeide med fakultetene om en strategi for hvordan disiplinfagene i større grad kan bevisstgjøre studentene om at de er lektorstudenter. Dette arbeidet kan også inkludere LPU.

7.4 Relevans

I intervjuer gjort i forbindelse med programevalueringen uttrykker skoleledere at de har et godt inntrykk av kandidatene fra Lektorprogrammet ved UiO. De er faglig kompetente og evner å bygge gode relasjoner med elevene. Skolelederne opplever ingen tydelige forskjeller på lærere med bakgrunn fra Lektorprogrammet og lærere som har en faglig mastergrad pluss praktisk-pedagogisk utdanning, selv om sistnevnte har ett år lenger fagutdanning. Lektorprogrammet gir undervisningskompetanse i to fag, og det mener skolelederne er tilstrekkelig antall fag for å bli ansatt på ungdomstrinnet og videregående skole. De understreker imidlertid at ett av fagene bør være et skolefag med mange undervisningstimer, slik som norsk, engelsk, fremmedspråk og matematikk. Dette er viktig for å få en full stilling i skolen. Å ha et fag med mange timer gir også mer tid til å bygge relasjoner til elevene, noe som er spesielt viktig for kontaktlærerfunksjonen på ungdomstrinnet. At skolefag med mange undervisningstimer øker sjansene for full stilling i skolen, er også en erfaring som lå til grunn for innskrenkingen i antall studieløp som ble gjort i Lektorprogrammet i 2009. Da ble det innført som hovedregel at studenter måtte velge et stort skolefag som ett av sine to studiefag, enten norsk, engelsk, fremmedspråk eller matematikk.

At Lektorprogrammet gjør studentene godt kvalifiserte for ansettelse i skolen, understøttes av UiOs kandidatundersøkelse fra 2018, en spørreundersøkelse utført blant uteksaminerte kandidater fra alle UiOs studieprogrammer i perioden 2014–2018. Her framgår det at kandidater fra Lektorprogrammer er blant de som kommer raskest i arbeid, og som i størst grad har en stilling som er relevant i forhold til utdanningen. På tidspunktet for undersøkelsen var 96 % av kandidatene yrkesaktive, nesten alle i utdanningssektoren. 52 % ble tilsatt allerede før de hadde fullført utdanningen, og tre måneder etter endt utdanning hadde 91 % av kandidatene fått jobb. I NOKUTs Studiebarometer i 2016 fikk Lektorprogrammet ved UiO en skår på 4,2 av maksimalt 5 i studentenes vurdering av programmets yrkesrelevans. Den omfattende studentundersøkelsen som programledelsen gjennomførte blant studenter på 3. og 7. semester i 2016–2017, bekrefter dette inntrykket. 82,6 % av studentene på 3. semester og 70,7 % på 6. semester opplever at studieprogrammet gir kunnskap som er relevant for læreryrket.

I intervjuer gjort i forbindelse med programevalueringen uttrykker kandidater fra Lektorprogrammet at de opplever at de har fått tilstrekkelig faglig fordypning i sine to skolefag. Det gjelder også fag 2, som studentene har 60 studiepoeng i. Emnegruppene beskrives jevnt over som relevante for undervisning i skolefagene. 60-/80-gruppene og masterspesialiseringen i historie løftes fram som spesielt skolerelevante. Innholdet i emnegruppene i matematikk er ikke identisk med innholdet i matematikk som skolefag, men de gir kandidatene en faglig bredde og fordypning de trenger for å undervise i matematikk på høyere nivåer i skolen. Emnegruppene i religion og etikk beskrives som for dominert av emner om kristendommen, mens andre religioner blir for lite dekket. Dette svekker emnegruppenes relevans for undervisning i skolefagene.

Noen kandidater peker på en utfordring med emnegruppene i nordisk. De opplever at norskfaget i skolen er ferdighetsorientert, og at mye av norskundervisningen dreier seg om skrivning, lesing og muntlige ferdigheter. Dette dekkes ikke i emnegruppene i nordisk, men i norskdiraktikken i

profesjonsfaget, som kun utgjør 15 studiepoeng. *NOR1300 – Nordisk, særlig norsk, litteratur etter 1800* beskrives som det mest relevante nordiskemnet, særlig for undervisning i videregående skole.

Kandidatene opplever profesjonsfaget som relevant for arbeid i skolen. De løfter særlig fram praksis som lærerikt. Fagdidaktikken hadde også en direkte relevans for undervisningen i skolen. Det var imidlertid variasjon i kvaliteten på pensumlitteraturen, og det er en tendens i svarene til at de små fagdidaktiske forskningsfeltene, bl.a. historiedidaktikk, ble opplevd som svakere. Relevansen til pedagogikken oppleves som varierende. Visse deler hadde klar relevans, men andre deler ble opplevd som for teoretisk og fjernt fra yrket. En kandidat som nå arbeider på ungdomstrinnet, beskrev pedagogikken som mer relevant for arbeidshverdagen på dette trinnet, mens fagdidaktikken er mer relevant for videregående. Som tidligere nevnt viser også emneevalueringene av de profesjonsfaglige emnene at studentene opplever praksis og seminarene i pedagogikk og fagdidaktikk som praksisnære og profesjonsrelevante.

I intervjuer etterspør både skoleledere og kandidater et større fokus på kontaktlærerrollen i utdanningen. Oppgaver knyttet til kontaktlærerrollen er en viktig del av mange læreres arbeidshverdag, og disse oppgavene inkluderer blant annet foreldremøter, utviklingssamtaler, å skrive brev og varsler til elever og foreldre og annet oppfølgingsarbeid. Det er ikke uvanlig at nyutdannede blir kontaktlærere allerede første arbeidsdag, og dette er de i liten grad forberedt på. Skoleledere sier at dette er noe studentene i liten grad kan lære på campus, men at de må få erfaring med dette i praksisperiodene. Det bør også helst være progresjon gjennom utdanningsløpet. Noen kandidater ønsker også at temaene i profesjonsfaget i enda større grad ble knyttet til praktiske klasseromssituasjoner. For eksempel uttrykte en kandidat at vedkommende hadde lært mye relevant om elever med lese- og skrivevansker og tiltak for å følge opp disse, men kandidaten var ikke forberedt på hvordan slike elever kan følges opp i den daglige undervisningen samtidig som man skal ivareta 28 andre elevers behov. Noen etterspør også praktisk opplæring i å skrive individuelle opplæringsplaner.

I oppfølgingen av programevalueringen bør det utredes hvordan profesjonsfaget kan gjøres enda mer relevant for arbeidshverdagen i klasserommet. Kontaktlærerrollen tas opp i forelesning i profesjonsfaget, men det ser ut til at dette temaet bør få en mer framtrædende plass i utdanningen, blant annet i praksis. Et tiltak som allerede er satt i gang for å styrke relevansen i utdanningen, er å gjennomgå og eventuelt revidere de ulike emnegruppene i lys av nye læreplaner for skolen.

8 Rammekvalitet

8.1 Variasjon innad i programmet

Rammekvaliteten omfatter det fysiske og psykososiale læringsmiljøet samt tilgang på tjenester og informasjon. Som nevnt er Lektorprogrammet et komplekst program med mange involverte aktører, og studentenes opplevelse av det fysiske og psykososiale læringsmiljøet vil derfor variere ut fra hvilken enhet de tar studiefagene ved. Studentene må forholde seg til både programmet og til de ulike instituttene og fakultetene som tilbyr studieemnene, og det er ikke alltid opplagt hvor de skal henvende seg for å få hjelp eller informasjon. Det er riktignok ikke uvanlig at studenter ved andre programmer ved UiO tar emner på ulike fakulteter, men det ikke kjent hvorvidt disse studentene har den samme opplevelsen.

Også når det gjelder praksisavvikling, vil studentenes opplevelse variere ut fra hvilken skole de blir plassert på, og hvilken veileder de blir tildelt. Siden UiO utdanner et stort antall lærere hvert år, er det flere studenter som skal i praksis hvert semester, enn det skolene i umiddelbar nærhet til universitet har mulighet til å ta imot. Selv om Lektorprogrammets administrasjon strekker seg lagt for å finne en skole som ligger så nært studentenes bosted som mulig, og som kan tilby praksisveileder i begge fagene til studenten, er dette ikke alltid mulig å få til. Dette betyr at en del studenter må avvikle praksis på en skole som har lang reisevei. Dette oppleves som en ulempe for studentene både på grunn av økt reisetid og økte reisekostnader. LPU har ved flere anledninger etterlyst en kompensasjonsordning for de studentene som må betale ekstra for reiser til og fra praksisskolen. ILS har imidlertid ikke funnet rom i budsjettet for dette.

8.2 Trivsel og motivasjon

En viktig kilde til informasjon om studenters trivsel og motivasjon er Studiebarometeret, en nasjonal undersøkelse som NOKUT gjennomfører blant alle landets studenter. En ulempe med Studiebarometeret er imidlertid at det slår sammen svarene fra studenter på ulike semestre og studieretninger innenfor programmet. For bedre å kunne identifisere styrker og svakheter i programmet og sette i verk målrettede tiltak, gjorde Lektorprogrammet ved UiO en omfattende studentundersøkelse 2016–2017 blant studenter på 3. og 6. semester. Studentundersøkelsen stilte mange av de samme spørsmålene som Studiebarometeret, men undersøkte 3. og 6. semester separat og la til spørsmål som kunne utdype og forklare resultatene i Studiebarometeret.

I studentundersøkelsen ble studentene bedt om å oppgi de tre viktigste av i alt 13 faktorer som har betydning for at de skal trives på studiet. Det sosiale miljøet, campusundervisningen og praksis rangeres helt klart høyest blant studentene, både i 3. og 6. semester. Et flertall av studentene svarer også at de er fornøyde eller svært fornøyde med det sosiale miljøet, og studentene på 6. semester er jevnt over mer fornøyde enn studentene på 3. semester. Studentene på 6. semester deltar også oftere på faglig-sosiale arrangementer med medstudenter og faglærere og på sosiale arrangementer i regi av studentforeningene.

En annen interessant forskjell mellom semestrene er at studentene i 3. semester rangerer undervisning på campus som en viktigere faktor enn praksis, mens studentene i 6. semester rangerer praksis som viktigere enn undervisningen på campus. En årsak til dette kan være at studentene i 6. semester er inne i sin første lange praksisperiode og dermed tilbringer mer av sin tid i praksis enn studentene i 3. semester gjør.

Studentundersøkelsen viser at de aller fleste studentene har et eksplisitt mål om å få gode eller svært gode karakterer og er motivert for studieinnsats. Målsettingen om å få gode karakterer synker imidlertid i 6. semester, parallelt med at studentene opplever at de i mindre grad har oppnådd de karaktermålene de har satt seg. Studentene oppgir også at de i stor grad er fornøyd med studieretningen de går på. 72,1 % av studentene i 3. semester rapporterer at de i stor eller svært stor grad er fornøyd, mens 75,6 % rapporterer tilsvarende for 6. semester.

8.3 Medvirkning

Det spørsmålet i Studiebarometeret som Lektorprogrammet kommer dårligst ut på, handler om studenters tilfredshet med muligheten til å påvirke innhold og opplegg i studieprogrammet. Her får Lektorprogrammet kun 2,6 poeng av 5, noe som riktignok ikke skiller seg markant ut fra resultatene for lærerutdanninger generelt. Studentundersøkelsen gir imidlertid noen interessante perspektiver på dette resultatet. Det som studentene rangerer lavest av alle de 13 faktorene som har betydning for trivsel på studiet, er nemlig muligheten til å påvirke studieprogrammet. Det ser altså ut til at eventuell mangel på påvirkningsmuligheter har liten betydning for studentenes trivsel.

Det er også en mulighet at studentenes svar i Studiebarometeret ikke kun handler om muligheten for medvirkning, men også om manglende kunnskap om hvilke muligheter som faktisk finnes. Studentundersøkelsen viser at de fleste studentene (61,6 % i 3. semester og 70,7 % i 6. semester) oppgir at de har god, eller svært god kjennskap til studiets oppbygging og struktur. Hele 39,2 % av studentene svarer imidlertid at de har liten eller svært liten kjennskap til muligheten til medvirkning gjennom studentorganisasjoner og fagutvalg. I tillegg svarer 44,8 % at de har liten eller svært liten kjennskap til formelle kanaler for studentpåvirkning og hvem det er som representerer dem i slike fora.

Tallene bedres i 6. semester. Der rapporterer 37,8 % at de har stor eller svært god kjennskap til muligheter for medvirkning i studentorganisasjoner og fagutvalg, men også der rapporterer 36,6 % at de har liten eller svært liten kjennskap til formelle kanaler for studentpåvirkning og hvem det er som representerer dem i slike fora. Det er også 38,5 % som melder at de har liten eller svært liten kjennskap til Lektorprogrammets programutvalg (LPU). I tillegg svarer hele 72,8 % av studentene i 3. semester og 79,2 % av studentene i 6. semester om at de har liten eller svært liten kjennskap til Si-fra-systemet ved UiO. Studentombudet ved UiO har meldt at det er en generell utfordring ved UiO at mange ikke kjenner ikke tilbud som Studentombud eller Si fra-systemet.

I oppfølgingen av programevalueringen bør det legges en strategi for å informere studenter om hvilke muligheter de har for medvirkning både i programmet og ved UiO generelt. Programledelsen og LPU bør også samarbeide om å synliggjøre LPUs rolle. Det bør blant annet utredes hvordan LPU kan styrke sin kontakt med studentene mens de tar disiplinfaglige emner.

8.4 Informasjon

Studentundersøkelsen viser at studentene er godt fornøyd med oppfølgingen og svarene de får når de tar kontakt med Lektorprogrammets administrasjon og med de samarbeidende fakultetene. 20,3 % av studentene i 3. semester og 26,8 % av studentene i 6. semester oppgir at de har benyttet seg av Lektorprogrammets veiledningstilbud, og de fleste har vært fornøyd med tilbudet de har fått. Studentene har imidlertid påfallende liten kjennskap til hvor de skal henvende seg dersom de har spørsmål knyttet til programmet. Bare litt over 50 % av studentene i 3. semester vet hvor de skal henvende seg. I 6. semester er det fortsatt 39 % av studentene som ikke vet hvor de skal henvende seg.

9 Styringskvalitet

9.1 Styringsstrukturen i Lektorprogrammet

Lektorprogrammet er UiOs største tverrfakultære program, med 286 studieplasser. For å tilby programmet samarbeider de fem fakultetene – Det humanistiske fakultet (HF), Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV), Det teologiske fakultet (TF) og Det utdanningsvitenskapelige fakultet (UV). Siden 2009 har programansvaret ligget til UV, og fra 2013 ble forvaltningen av programmet delegert til Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS). ILS forvalter helheten i programmet, inkludert sammensetningen av emnegrupper, og har det overordnede ansvaret for kvalitet og utvikling av programmet. De enkelte emnene som tilbys inn i studieprogrammet, forvaltes av den enheten som tilbyr emnet.

ILS har en halv stilling dedikert til faglig ledelse av Lektorprogrammet. Faglig leder har det daglige ansvaret for forvaltningen av programmet og har en tett samarbeidsdialog med ledelsen ved de fire andre fakultetene og UiOs sentrale studieadministrasjon. I tillegg har ILS et studieadministrativt team som forvalter, drifter og videreutvikler lektorprogrammet. Teamet har ansvar for lektorstudentenes utdanningsplaner, tilbyr studieveiledning, sikrer kollisjonsfrie studieløp, behandler permisjons- og tilretteleggingssøknader, kvalitetssikrer nettsider, emnegrupper osv. Avdelingsleder for dette teamet er administrativt ansvarlig for Lektorprogrammet.

Lektorprogrammets administrasjon ved ILS har også ansvar for å administrere emneporteføljen som ILS tilbyr i programmet, noe som inkluderer det meste av lektorstudentenes praksis. Mye av den studieadministrative koordineringen av programmet gjøres av Lektorprogrammets administrasjon, i samarbeid og dialog med studiekonsulenter og primærkontakter på de samarbeidende enhetene, og faglig ledelse. Som programeier har UV det overordnede ansvaret for Lektorprogrammet, og en del av det ansvaret er å ivareta samarbeidsrelasjonene med de andre fakultetene, instituttene og skolene. ILS har en faglig leder av universitetsskolesamarbeidet som samarbeider tett med praksiskoordinator og instituttets ledelse. Vedkommende leder også utviklingsområde 2 i ProTed, som jobber med utviklingen av partnerskapsmodeller i tråd med LU2025 og ny forskning på området.

Fordi lektorutdanningen realiseres gjennom et samarbeid mellom fem fakulteter, er forankringen i ledelsen på fakultetene viktig. På faglig side ivaretas denne forankringen primært gjennom STYLE – styringsgruppa for Lektorprogrammet. STYLE har et særskilt ansvar for oppfølging av studiekvalitet i programmet og er et rådgivende organ for UV-dekanen i spørsmål som angår programmet. Medlemmene av STYLE er studiedekanene ved TF, HF, MN og SV, og to studentrepresentanter fra Lektorprogrammets programutvalg (LPU). STYLE ledes av studiedekanen ved UV. Sekretær for STYLE er seksjonssjef for studier ved UV. I tillegg deltar faglig og administrativ ledelse av Lektorprogrammet.

Lektorprogrammet har også et programråd, som ledes av programmets faglige og administrative ledelse, og består ellers av faglige representanter fra de samarbeidende fakultetene, to skolerepresentanter og to studenter. HF og MN har også etablert egne studieretningsråd som møtes ved behov, med representanter fra alle instituttene og studenter. ILS har opprettet et eget Fagråd for ILS sin studieportefølje i Lektorprogrammet, som har representanter for ansatte, studenter og samarbeidspartnere i skolen. Fagrådet ledes av faglig og administrativ leder av studieprogrammet. På administrativ side har også alle fakultetene egne primærkontakter for Lektorprogrammet i

fakultetsadministrasjonen, som ivaretar og forankrer Lektorprogrammet ved egne enheter. Faglig og administrativ leder har også jevnlig dialogmøter med ledelsen av LPU.

MN, HF og SV har i dag dedikert stillingsressurser til en vitenskapelig ansatt som jobber for og med Lektorprogrammet ved sine fakulteter, og TF har en faglig kontaktperson for Lektorprogrammet. Disse personene er viktige samarbeidspartnere for ILS og for hverandre, og er pådrivere for videreutvikling av studietilbudet og forankringen av Lektorprogrammet ved de ulike instituttene som tilbyr emner i studieprogrammet. Det er en klar fordel at fakultetene har dedikerte faglige og administrative kontaktpersoner, som har Lektorprogrammet som et av sine ansvarsområder. Det fremmer en bedre forankring av programmet ved de ulike instituttene, og det skaper bedre samarbeid på tvers av institutter og fakulteter.

Rollen og ansvaret som ligger i det studieadministrative arbeidet, er svært viktig ved UiO. Mye av innsatsen som legges ned i det administrative arbeidet, er skjult for studentene og andre aktører i utdanningen, men uten kunnskapen, kompetansen og forvaltningen som ivaretas av administrasjon generelt, og Lektorprogrammets administrasjon spesielt, ville ikke studiemodellen og organisasjonsstrukturen ved UiO fungert. Til det er den for kompleks med 49 ulike studieløp samlet under ett felles program.

9.2 Styrker og svakheter ved styringsstrukturen

I og med at Lektorprogrammet ved UiO tilbys som ett felles program, er det en klar fordel at ledelsen av det faglige og administrative arbeidet med programmet, og at den helhetlige forvaltningen er plassert ved en samlet enhet. UiO valgte ILS, som er det instituttet som har tettest tilknytning til skolen, og som tilbyr profesjonskomponenten i programmet. Dette innebærer at studieprogrammet har en klart definert ledelse som har et handlingsrom til å følge opp kvalitetsutviklingen i programmet i sin helhet. De samarbeidende partene opplever at denne styringsmodellen fungerer godt. Det er avgjørende at det er satt av tilstrekkelig med ressurser til den faglige og administrative forvaltningen av programmet.

UiO er en stor institusjon med stringente styringsformer der mye av handlingsrommet til enhetene ligger i linjen. Lektorprogrammet passer ikke nødvendigvis så godt inn i de etablerte styringsformene, siden mye må koordineres på tvers av fakulteter og ikke nødvendigvis involverer alle enheter ved et fakultet. Etablering av fora som STYLE, programråd og studieretningsråd har gitt et større handlingsrom for å sette Lektorprogrammet på dagsorden. Beslutninger som vil kunne få økonomiske eller faglige konsekvenser for de ulike enhetene ved UiO, blir forankret i STYLE og programråd før det initieres. Dette gir et handlingsrom ved at det forankres ved fakultetene, men det kan også begrense hvis det som er ønskelig for Lektorprogrammet, ikke er forenelig med andre prioriteringer ved fakultetene. Det tilsvarende gjelder for samarbeidet med partnerskoler og skoleeiere.

Siden UiO har et felles studieprogram, er det viktig at studentene får oppfylt læringsutbyttet uavhengig av studieretning og studieløp. Selv om emnegruppene som inngår i Lektorprogrammet, eies av UV, er det de enkelte fakultetene og instituttene som eier emnene som tilbys. Ved UiO er det stor akademisk frihet, og emnene blir i stor grad utformet av den emneansvarlige. Det er også stor variasjon i hvor mange studenter som tar de ulike emnene, og derfor også hvor hensyntatt lektorstudentene er i undervisningen og vinklingen i emnet. Lektorprogrammets ledelse har følgelig liten mulighet til å påvirke innhold og organisering i de enkelte emnene. Lektorprogrammets ledelse og

programråd kvalitetssikrer derimot sammensetningen av emnegruppene før de vedtas av UVs dekan og implementeres som del av utdanningen.

At Lektorprogrammet er et felles ansvar på tvers av de fem fakultetene, er godt innarbeidet ved institusjonen, men ved utskiftning av faglig og/eller administrativ ledelse ved samarbeidende fakulteter/institutter, er forankringen av programmet sårbar. På grunn av det store antallet personer som kommer i berøring med Lektorprogrammet, er det krevende å oppnå en felles forståelse av forventninger og ansvarfordeling. Lektorstudentene kan fort bli ansett som ILS-studenter, til tross for at flertallet av lektorstudentene tar det meste av sin lektorutdanning ved andre fakulteter enn UV. Det varierer mellom instituttene og fakultetene i hvilken grad de opplever et eierskap til programmet, og hvordan lektorstudentene inkluderes i øvrig faglig og sosial virksomhet. Dette kommer fram gjennom intervjuer med faglig ansatte og skriftlige tilbakemeldinger fra enhetene. Jevnlig dialog og møtepunkter på tvers av institutter og fakulteter, og med ILS spesielt, er derfor en forutsetning for å sikre at lektorstudentene blir ivaretatt i studieløpet.

Flere institutter melder også om at de ikke har tilstrekkelig innsikt i hva lektorstudentene lærer i profesjonsfagseminene. Her er det rom for å utveksle mer konkret informasjon på tvers av fakulteter og institutter og legge til rette for tettere samarbeid mellom vitenskapelig ansatte i fagdidaktikk og de ulike disiplinlagene. Det kan også bidra til at studentene opplever en tydeligere progresjon i profesjonselementet i utdanningen, særlig med tanke på at praksis også er integrert i disiplinlaglige masteremner ved HF og MN i deres 9. semester.

9.3 Samarbeid med praksisfeltet

Mye av samarbeidet med praksisskolene skjer i forbindelse med utplassering av studenter, men også i utvikling og videreutvikling av nye emner med praksis og nye praksisformer. Flere lærere og skoleledere er representert i ulike fora, og deres kompetanse og ekspertise trekkes inn og brukes aktivt i flere deler av utdanningen – både i konkrete aktiviteter og emner som inngår i utdanningen, og i strategiske og langsiktige planer og satsningsområder. Dialogen med skolene om praksis skjer primært via en praksiskoordinator på skolen, som fungerer som ILS og UiOs kontaktperson ved skolen. Dette er som oftest en person i skolens ledelse. Det foreligger samarbeidsavtaler på ledelsesnivå med alle partnerskolene som mottar studenter i praksis, som tydelig definerer arbeids- og ansvarsområder for praksisopplæringen mellom de ulike aktørene. I tillegg er det utviklet en egen avtale som definerer samarbeidet mellom UiO og universitetsskolene.

ILS har en praksiskoordinator, som også er administrativ leder av Universitetsskoleprosjektet ved UiO. Vedkommende er organisert i Lektorprogrammets administrasjon og samarbeider tett med programledelsen. Universitetsskolesamarbeidet har vært verdifullt for lektorutdanningen, og det er ofte disse skolene som involveres i etableringen av forsknings- og utviklingsarbeid. Såkornmidler er blitt brukt for å stimulere nye samarbeidsformer og samarbeidsrelasjoner mellom ansatte i lærerutdanningen på campus og lærerutdannere i praksis.

Det er UiO som er ansvarlig for utdanningen til studentene, herunder også praksis. UiO er prisgitt at skolene tilbyr praksisplasser, og studieadministrasjonen må til tider bruke mye energi og krefter på å få skoler til å ta imot tilstrekkelig studenter til at alle får en praksisplass. UiO har også praktisk-pedagogisk utdanning (heltid og deltid), som også har behov for mange praksisplasser. I tillegg er det flere andre

lærerutdanningsinstitusjoner i Oslo og Viken-området, som gjør at det blir stort press på skolene og konkurranse om praksisplassene.

ILS har gjennom flere år prøvd ut ulike modeller for å formidle læringsinnholdet i utdanningene til praksisskolene, men opplever fortsatt at det etterlyses mer informasjon om dette. ILS og ProTed er i ferd med å igangsette flere prosjekter knyttet til praksis og partnerskapsamarbeid som blant annet inkluderer å utvikle egne læringsressurser for kontaktpersoner og veiledere. Ansatte i skolen har også ytret et ønske om at pensumlitteraturen blir gjort tilgjengelig for praksisveilederne.

9.4 Styrker og svakheter ved eget kvalitetssystem

UiOs har et fastsatt kvalitetssystem som skal bidra til høy kvalitet og et godt læringsmiljø i utdanningene. Kvalitetssystemet skal bidra til at UiO jevnlig og systematisk vurderer om målene og ambisjonene for utdanningsvirksomheten og læringsmiljøet realiseres. Lektorprogrammets programråd vedtok i 2014 en strategi for kvalitetssikring av Lektorprogrammet gjennom underveisevalueringene, som sikret en kontinuerlig fortløpende evaluering av nye elementer i programmet etter hvert som de ble innført. Det var også mulig for programrådet å foreslå tematikk eller områder som skulle evalueres. Det er også fastlagt hvor ofte emner som inngår i programmet, skal evalueres gjennom UiOs kvalitetssystem. Dette sikrer en jevnlig og systematisk vurdering av flere enkeltelementer som inngår i programmet. Det sikrer derimot ikke at emnene vurderes ut fra relevansen for og helheten i programmet. Det finnes ikke noe system som sikrer at faglærere ved de ulike enhetene og praksisveiledere har kjennskap til hva studentene lærer i de andre delene av studiet. Denne kjennskapen etterlyses av både faglærere og praksisveiledere.

Kompleksiteten i programmet og mengden aktører som er involvert i programmet, gjør evalueringsarbeidet krevende. Det er ingen automatikk i at endringer i ved en enhet rapporteres til programledelse eller programråd. Endringer, som for eksempel utbytting av emner som inngår i emnegrupper, meldes som regel inn gjennom studieadministrative linjer. Det framkommer som regel ikke om dette er en faglig vurdering eller en ren praktisk løsning. Det framkommer heller ikke om dette kan endre læringsutbyttet i emnegruppen. ILS ved faglig leder av Lektorprogrammet er ansvarlig for evaluering av programmet og dermed innhente relevant dokumentasjon. Det har blitt innhentet informasjon som har blitt benyttet i kvalitetsarbeid fra de samarbeidende fakultetene og instituttene ved flere anledninger. Det har aldri vært noen tilfeller der enhetene ikke levert fra seg rapporter, innspill eller stilt til samtaler i den forbindelse. Det er likevel en relativt høy terskel for å kontakte enhetene for å be om denne typen informasjon. Dette skyldes muligens at ILS som programforvalter ikke har styringsrett over de samarbeidende enhetene.

I henhold til UiOs kvalitetssystem skal oppfølgingsarbeidet i kvalitetssystemet skal legge opp til bred involvering i diskusjoner av oppnådde resultater, i veivalg og i framtidige prioriteringer. Det skal finnes møteplasser og arenaer der representanter for vitenskapelig ansatte, studenter, administrasjon og ledelse i fellesskap kan identifisere utfordringer og muligheter i oppfølgingsarbeidet og dele kunnskap og erfaringer. I arbeidet med utviklingen av ny studieordning ble det arrangert flere seminarer og arbeidsmøter på tvers av enhetene. I dag blir kvalitet og utvikling av studieprogrammet i hovedsak diskutert i programråd, studieretningsråd og STYLE. Det framstår ikke som tydelig hvordan representantene ved de ulike enhetene videreformidler disse diskusjonene til sine fagmiljø eller de spiller inn relevant informasjon fra de ulike enhetene. Det er en styrke at det finnes formelle rådgivnings- og styringsorgan, men det er også mye som tyder på at det er behov for en bredere

PERIODISK PROGRAMEVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

involvering i dette arbeidet. ILS har som programforvalter liten oversikt over det evaluerings- og utviklingsarbeidet som utføres på de øvrige instituttene og fakultetene. Det som imidlertid blir tydelig gjennom tilbakemeldinger fra enhetene gjennom intervjuer og notat, er at det er ulik grad av bevissthet om og kjennskap til programmet. Ettersom hensikten bak kvalitetssystemet er å vurdere om målene og ambisjonene for programmet realiseres, er dette et område det bør jobbes med. En felles forståelse av mål og ambisjoner er også en forutsetning for å kunne gjennomføre nødvendige endringer. Det bør også etableres rutiner for å informere Lektorprogrammets ledelse når fakultetene gjør endringer i studietilbudet som har betydning for programmet, slik som å legge ned eller flytte studieemner som inngår i Lektorprogrammets emnegrupper.

10 Hovedfunn og oppfølging

10.1 Kjennetegn på høy kvalitet i programmet

- Lektorutdanninger er regulert av forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13. Lektorprogrammet ved UiO oppfyller forskriftens krav om innhold i og oppbygning av utdanningen. Dette inkluderer to disiplin-fag på henholdsvis 170 og 60 studiepoeng, 60 studiepoeng profesjonsfag, 10 studiepoeng Ex.Phil., 100 dager praksis fordelt på fire av fem studieår, 40 % av studiet plassert på høyere grads nivå og en masteroppgave på minst 30 studiepoeng.
- Lektorstudentene får en solid disiplin-faglig og profesjonsfaglig utdanning ved høyt kvalifiserte og forskningsintensive fagmiljøer. Tilbudet av studieemner er omfattende, med gode muligheter for faglig fordypning og spesialisering, og studentenes kompetanse vurderes på varierte måter.
- Programmet har høy grad av profesjonsrelevans, og kandidater fra programmet kommer raskt i relevant arbeid i skolen.
- De samarbeidende fakultetene har siden omleggingen av programmet i 2014 tatt et større eierskap til Lektorprogrammet, og HF, MN og SV har dedikert egne faglige stillinger til arbeid med programmet. Profesjonsrelevansen i de disiplin-faglige delene av studiet er styrket, blant annet ved at flere institutter tilbyr emner og seminar-grupper spesielt for lektor-studenter, inkludert masteremner med integrert praksis.
- ProTed – Senter for fremragende lærerutdanning bidrar til innovasjon og utvikling i programmet.
- Pedagogikk, fagdidaktikk og praksis er samlet i et integrert profesjonsfag, noe som styrker sammenhengen i utdanningen.
- Studentene opplever at praksisopplæringen er godt integrert i studiet, og de aller fleste er godt fornøyd med praksisen.
- Programadministrasjonen og institutter som tilbyr emner i programmet, koordinerer timeplanleggingen for å hindre kollisjoner mellom studieemner og mellom undervisning på campus og praksis.
- Det har vært arbeidet strategisk for å redusere frafall og øke gjennomføringen i programmet, blant annet gjennom den profesjonsrettede mentordningen PROMO og et utvidet studie-veiledningstilbud. Siden i 2014 har frafallet gått ned og gjennomføringen økt år for år, og i 2021 var det en rekordstor andel studenter som fullførte programmet på normert tid.
- Programmet rekrutterer faglig sterke studenter. Til tross for nedgang i antall søkere de siste årene har mediankarakteren til søkerne som får opptak, økt. Studentene får gode karakterer på emnene de tar, og karaktersnittet øker ut over i studieløpet.
- Programmet oppfyller den nasjonale målsettingen om at minst 20 prosent av studentene som fullfører en grad, skal ha hatt et studieopphold i utlandet.

10.2 Områder for oppfølging

- I likhet med andre lærerutdanninger i landet har antallet søkere til Lektorprogrammet gått ned de siste årene, spesielt i studieretningene nordisk og realfag. Det bør arbeides strategisk for å styrke rekrutteringen til programmet.
- Mens det er sterk integrasjon innad i profesjonsfaget, er det svakere koblinger mellom fagdidaktikk og disiplin-fag. Det bør legges til rette for økt erfaringsutveksling og samarbeid mellom faglærere i fagdidaktikk og disiplin-fag for å styrke studentenes opplevelse av sammenheng i utdanningen.

PERIODISK PROGRAM-EVALUERING AV LEKTORPROGRAMMET

- Frafallet fra Lektorprogrammet er spesielt stort blant studenter som oppnår dårlige resultater i studieemnene. Det bør utarbeides rutiner for å identifisere og følge opp studenter som står i fare for å falle ifra.
- Studieretning realfag har et stort antall studieløp, noe som resulterer i at det blir svært få studenter på enkelte løp. Det varierer også hvor stort behov skolen har for lærere med de ulike fagkombinasjonene. Det bør utredes om studieløpene i realfag skal endres og/eller reduseres.
- En del studenter opplever manglende tilhørighet både til programmet og til instituttene og fakultetene der de tar disiplin-faglige emner. Denne utfordringen er spesielt stor i første studieår, der studentene ikke har profesjonsfag og praksis, og der de har lite kontakt med programmets administrasjon. Det bør legges en strategi for bedre oppfølging av studentene i første studieår.
- I studieretningene for humaniora og samfunnsfag tar studentene sitt fag 2 i det første studieåret. Mange studenter reagerer negativt på at de må begynne utdanningen med det faget de er minst motiverte for. Det bør utredes om det finnes andre måter å organisere fag 1 og 2 på.
- Selv om flertallet av studenter er godt fornøyd med praksis, er det enkelte skoler og veiledere som ikke tilbyr den praksisopplæringen og veiledning som retningslinjene for praksis krever. Det bør utvikles systemer for å identifisere og følge opp disse skolene og veilederne. Kontakten med partnerskolene bør styrkes, og det bør vurderes om enkelte partnerskoler kan dedikeres til praksis i Lektorprogrammet.
- Studentene viser liten interesse for og kunnskap om muligheten til å påvirke studieprogrammet. Det bør arbeides for å bevisstgjøre studentene om hvilke muligheter de har, blant annet gjennom LPU – Lektorprogrammet programutvalg.